

วิเคราะห์ตัวละครในนวนิยายของ "ศรีฟ้า ลดาวัลย์"

สมการวัย

1. เนื้อเรื่อง โครงเรื่องและแก่นเรื่อง

1.1 เนื้อเรื่อง โครงเรื่อง

นวนิยายเรื่องนี้กล่าวถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัว โดยผูกเรื่องให้มีความตลกขำขันในสองครอบครัวซึ่งพ่อแม่มีความขัดแย้งกัน เนื่องจากปัญหาความเปลี่ยนแปลงในวัยเกษียณอายุ ต่อมาปัญหาคลี่คลายได้เมื่อตัวละครที่มีปัญหาได้รับบทเรียนจากความผิดพลาด และได้เรียนรู้คุณค่าของความรักและหน้าที่ต่อครอบครัวอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะเมื่อได้คำนึงว่าตนมีส่วนสร้างผลกระทบต่อบุตรหลานในทางลบอย่างมากมาย ผู้แต่งให้ตัวละครส่วนใหญ่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับทารกชื่อเกิดเหิงทั้งด้วยความสัมพันธ์ทางสายเลือดและไม่ใช่ โดยที่ความสัมพันธ์และความขัดแย้งต่างๆของตัวละครสำคัญก็มักมีเกิดเหิงเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่เสมอ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ปฏิกริยาต่อเกิดเหิงจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้แต่งใช้ดำเนินเรื่องและแก้ปมขัดแย้งต่างๆ จนปัญหาและข้อขัดแย้งสำคัญๆคลี่คลายลงด้วยดี

เนื้อเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้มีอยู่ว่า เก็จไพฑูรย์เด็กสาววัยเพียง 20 ปี รับเกิดเหิงบุตรนอกสมรสของดวงเพชรที่สาวไว้เป็นบุตรบุญธรรม ทั้งดวงเพชรและเก็จไพฑูรย์ขณะนั้นกำลังทุกข์ใจเนื่องจากตกอยู่ในสภาพบ้านแตกเมื่อบิดาและมารดาหย่าร้างกัน ดวงเพชรนั้นถึงกับคิดจะทำแท้ง ทั้งๆที่คนรักยินดีจะแต่งงานด้วย แต่เก็จไพฑูรย์ขอร้องไว้ ดวงเพชรแอบไปคลอดบุตรที่มาเลเซียแล้วยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของเก็จไพฑูรย์ เก็จไพฑูรย์นำเกิดเหิงไปขออาศัยอยู่กับคุณยายที่เชียงใหม่โดยอ้างว่าเป็นบุตรของตนกับชายคนรักที่เลิกกันไปแล้ว เธอทุ่มเทความรักและทำงานหนักเป็นมัดคุเทศก์เพื่อหาเลี้ยงเกิดเหิงโดยไม่ยอมกลับไปเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษและไม่สนใจคำคัดค้านของคุณยายและญาติคนอื่นๆ

ก่อนไปศึกษาที่ประเทศอังกฤษ ครอบครัวของเก็จไพฑูรย์ยังเป็นครอบครัวที่อบอุ่น บิดาเป็นนายทหารระดับนายพล มารดามีกิจกรรมทางสังคมเป็นที่นับหน้าถือตา เก็จไพฑูรย์มีพี่สาว 2 คนคือ พลอยพวงและดวงเพชร พลอยพวงไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกากับสามี ดวงเพชรทำงานเป็นแอร์โฮสเตสของสายการบินต่างประเทศ ปัญหาเริ่มก่อตัวขึ้นเมื่อพลไทแก่แล้ว

ผู้เป็นบิดาเกษียณอายุราชการ คนรับใช้ประจำตำแหน่ง เช่น คนขับรถและคนรับใช้ทั้งหลายก็พลอยหมดไปด้วย ความสะดวกสบายเหมือนเมื่อก่อนก็หายไป บุตรชายสองคนที่พลอยพวงนำมาฝากเลี้ยงไว้เมื่อไม่มีคนคอยคุ้มครองเขาใจตั้งแต่ก่อนก็พร้อมใจกันอาละวาดร้องไห้โยเย ความวุ่นวายโกลาหลจึงเกิดขึ้น พลโทแกลัวทำใจให้ยอมรับกับสถานการณ์ใหม่ของตนเองไม่ได้ พวงเพชรภรรยาก็ยังเพเลิดเพลินอยู่กับกิจกรรมนอกบ้านและห่างเหินกันออกไป เมื่อพลโทแกลัวเหงาและหงุดหงิดมากขึ้นจึงหาวิธีแก้เบื่อโดยการไปวิ่งออกกำลังกายที่สวนลุมพินี เขาจึงได้รู้จักและสนิทสนมกับเสาวรภย์ สาวใหญ่วัย 45 ปีซึ่งกำลังผิดหวังจากคนรัก ความหึงหวงและทิฐิที่จะเอาชนะกันเป็นเหตุให้เกิดการหย่าร้าง ส่วนพวงเพชรก็ไปรู้จักสนิทสนมกับหนุ่มสังคมคนใหม่ชื่อสุพัต ทั้งพลโทแกลัวและพวงเพชรจึงต่างก็แยกย้ายไปอยู่กับคู่มือใหม่ของตน การหย่าร้างและพฤติกรรมของพ่อแม่ทำให้ลูกเสียใจและขุ่นเคืองมาก โดยเฉพาะดวงเพชรถึงกับสิ้นศรัทธาในสถาบันครอบครัว เก็จไพฑูรย์ตัดสินใจเลิกเรียนทั้งๆที่ยังเรียนไม่จบ ส่วนพวงเพชรพวงนั้นนำลูกทั้งสองไปให้พ่อแม่สามีดูแล

เก็จไพฑูรย์นำเด็กหญิงไปขออาศัยอยู่กับคุณยายผู้เป็นคหปตานีในจังหวัดใหญ่ทางภาคเหนือ ยอมถูกเข้าใจผิดว่าห้องไม่มีพ่อ คุณยายซึ่งเพิ่งรู้สึกเสียหน้าที่ลูกสาวหย่ากับสามีแล้วยังต้องมารับอุปการะหลานที่ห้องความผิดพลาดของหลานสาวจึงไม่ค่อยใส่ใจเด็กนัก และมักพูดจาประชดประชันเปรียบเทียบกับเก็จไพฑูรย์กับหลานคนอื่น เมื่อเก็จไพฑูรย์ต้องทำงานก็ไม่สามารถดูแลเด็กได้อย่างใกล้ชิด วันหนึ่งเด็กหญิงไม่สบายมากเพราะที่เลี้ยงดูเรียกตัวไปช่วยงานอื่น จึงปล่อยเด็กแรออยู่ในอ่างน้ำเป็นเวลานาน เก็จไพฑูรย์นำเด็กหญิงไปโรงพยาบาล เธอจึงได้รู้จักกับหมอชื่อจามิกรและรู้สึกไว้วางใจ จนต่อมาเมื่อคุ้นเคยกันแล้ว เธอจำเป็นต้องเดินทางติดตามนายจ้างไปต่างประเทศ จามิกรก็ยินดีรับฝากเลี้ยงดูเด็กหญิงให้ เพราะเขาก็รักและเอ็นดูเด็กคนนี้อยู่แล้ว

ในระหว่างที่จามิกรรับฝากเลี้ยงเด็กหญิงอยู่นั้น พ่อแม่ของเขาเกิดมีปัญหาไม่เข้าใจกันใจจันทร์แม่ของจามิกรผู้กำลังก้าวสู่ "วัยทอง" ต้องออกจากงานเพราะบริษัทถูกยุบไปรวมกับบริษัทในต่างประเทศ ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลให้ใจจันทร์กลายเป็นคนหงุดหงิดเจ้าอารมณ์ รุ้จู้ขึ้น จนแม่บ้านเก่าแก่น้อยใจขอลาออกไป รักษา พ่อของจามิกรพยายามหาทางแก้ไขปัญหาโดยโทรศัพท์ปรึกษาจามิกรอยู่เสมอและทำตามคำแนะนำของเขาด้วยการเอาอกเอาใจภรรยามากขึ้น แต่ใจจันทร์กลับเข้าใจว่าสามีกลบเกลื่อนการคิดนอกใจ ปัญหาเริ่มก่อตัวมากขึ้นเมื่อใจจันทร์หันไปออกงานสังคม และอ่อนไหวกับการเอาอกเอาใจของสุพัตหนุ่มสังคมคนเดียวที่ที่มีความสัมพันธ์กับพวงเพชรจนเกือบตัดสินใจหย่ากับรักษา จินดาพรผู้เป็นพี่สาวได้ออกอุบายให้จามิกรพาเด็กหญิงไปอ้างเป็นลูก เพราะรู้ว่าใจจันทร์รักเด็ก เมื่อได้เลี้ยง

หลานอาจมีความสุขกับชีวิตในบ้านได้ ด้วยอุปาทานใจจันทร์เห็นเกิดเหิงหน้าตาคล้ายจามีกรจึงรักและหวง ประจวบกับมีเหตุให้รู้จักความจริงเกี่ยวกับตัวคนที่แท้จริงของสุพัต ใจจันทร์ก็รู้สึกสำนึกตัวและกลับมาเป็นใจจันทร์ผู้รักครอบครัวคนเดิม

ความลับที่ว่าเกิดเหิงไม่ใช่ลูกที่แท้จริงของจามีกรและเก็จไพฑูรย์เปิดเผยออกมาเพราะดวงเพชรเสียชีวิตจากอุบัติเหตุเครื่องบินตก ก่อนเสียชีวิตดวงเพชรซึ่งได้พบเกิดเหิงและเปลี่ยนใจคิดจะมีชีวิตครอบครัว ได้เขียนจดหมายแจ้งเรื่องลูกไปยังราล์ฟ ความแวนผู้เป็นพ่อที่แท้จริงของเด็ก โดยไม่รู้ว่าเขาแต่งงานไปแล้ว ราล์ฟจึงให้อีดิธแม่ของเขามารับเกิดเหิงไปเลี้ยงดูแทน อีดิธนำตัวเกิดเหิงเดินทางกลับสหรัฐอเมริกาด้วยความร่วมมือของพวกเพชรซึ่งไม่สนใจคำขอของเก็จไพฑูรย์ให้รอเธอกลับมาก่อน ใจจันทร์กับรักษานั่นเมื่อรู้ว่าเกิดเหิงนั้นไม่ใช่หลานในไส้ของตนกลับเพิ่มความเวทนาสงสาร แม้จะเศร้าโศกก็จำใจต้องมอบเกิดเหิงให้ยาที่แท้จริงไป

เมื่อเก็จไพฑูรย์รู้เรื่องก็รีบเดินทางไปสหรัฐอเมริกา มีใจจันทร์กับพวกเพชรตามไปด้วยที่หลังและนำเกิดเหิงกลับมาได้ ด้วยเหตุที่พ่อของเด็กไม่ร่วมมือรับรองว่าเด็กเป็นบุตรของตนเพราะเกรงใจภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายที่กังวลว่าต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูเด็กในภายหลัง

ในเวลาเดียวกัน พลโทแกลล์ก็เลิกร้างกับเสาวรภย์ เพราะเสาวรภย์กลับไปคืนดีกับคนรักเก่า เขากลับมาอาศัยกับพลอยพวงลูกสาวคนโต พร้อมกับที่พวกเพชรตัดความสัมพันธ์กับสุพัต และพอใจรับบทบาทพยายายอยู่บ้านเลี้ยงหลานอย่างสงบ ส่วนเกิดเหิงก็กลับไปอยู่ในความดูแลของพ่อแม่จามีกรเหมือนเดิม โดยมีความเป็นไปได้อย่างมากว่าจามีกรจะได้เป็นบิดาของเด็กเมื่อแต่งงานกับเก็จไพฑูรย์ซึ่งมีใจตรงกัน

จะเห็นได้ว่าโครงเรื่องของนวนิยายเรื่องสมการวัยนั้น ประกอบด้วยพฤติกรรมและความขัดแย้งของตัวละครที่มีปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับความเปลี่ยนแปลงของวัยและความเปลี่ยนแปลงในสถานภาพทางการงานและสังคม ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ผู้แต่งก็ได้แสดงให้เห็นว่าสามารถสร้างปัญหาใหญ่หลวงได้ โดยเฉพาะเมื่อไม่สามารถปรับใจให้ยอมรับและขาดความเข้าใจกัน

หากพิจารณาพฤติกรรมของตัวละคร นอกจากผู้แต่งจะแสดงปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของช่วงวัยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้แต่งยังได้ชี้ว่า สังคมยุคใหม่เป็นยุคที่ความผูกพันในครอบครัวกลายเป็นความเปราะบางไม่เหนียวแน่นดังแต่ก่อน สามภรรยาไม่มีน้ำอมน้ำพันให้กัน เห็นได้จากพวกเพชรกับพลโทแกลล์ที่ไม่สามารถปรับตัวให้รับกับสถานภาพใหม่ของตนได้ จนต้องเลิกร้างกันโดยไม่สนใจความรู้สึกของลูก และพยายามอ้างเหตุผลคิดเข้าข้างตนเองว่าตนไม่จำเป็นต้องอดทนเพื่อใคร แต่หากยังรักษาเยื่อใยระหว่างกันไว้ได้หันท่วงทีก็สามารถยับยั้งความแตกร้างได้เช่นเดียวกับครอบครัวของรักษาและใจจันทร์ นอกจากนั้นพฤติกรรมของ

ตัวละครยังแสดงค่านิยมของชนชั้นกลางที่ยึดติดกับชื่อเสียง เกียรติยศ ความโดดเด่นมีหน้ามีตา เช่น พวงเพชรที่ยังต้องออกงานสังคมเพราะหวังจะได้ตำแหน่งประธานสมาคมสตรีสมาคมใดสมาคมหนึ่ง หรือใจจันทร์กับพวงเพชรที่มองข้ามหน้าที่และบทบาทของแม่และภรรยา เมื่อได้ออกงานก็หลงไปกับการยกยอปอับันอันจอมปลอม นับเป็นปัญหาที่พึงระมัดระวังในขณะที่สังคมปัจจุบันมีสิ่งช่วยมากมายให้ผู้คนหลงไหลและขาดสติจนลืมคำนึงถึงความถูกต้องและความเพียงพอในชีวิต

1.2 แก่นเรื่อง

สมการวัย เป็นนวนิยายที่ผู้แต่งมุ่งแสดงปัญหาครอบครัวที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของคนที่ย่างเข้าสู่ปัจฉิมวัย โดยเฉพาะเมื่อไม่สามารถปรับตัวให้ยอมรับความเปลี่ยนแปลงได้ ข้ำยังขาดสำนึกในหน้าที่และไม่ได้รับความรักความเข้าใจจากคนใกล้ชิดซึ่งมีปัญหาและทิฐิพอกัน ทั้งนี้ผู้แต่งชี้ให้เห็นว่าความรักความเข้าใจที่แท้จริงและการเรียนรู้ความหมายที่ลึกซึ้งของชีวิตเท่านั้นที่จะช่วยให้ปัญหาต่างๆคลี่คลายลงได้ ซึ่งจะได้วิเคราะห์ต่อไป

2. ตัวละคร

ในนวนิยายเรื่อง**สมการวัย** ตัวละครเอก เป็นตัวละครผู้ก่อปัญหาและเผชิญปัญหา ได้แก่ แก้ว พวงเพชร และใจจันทร์ ส่วนตัวละครสำคัญอื่นๆส่วนใหญ่จะเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อปัญหาของตัวละครเอก ได้แก่ เก้งไพฑูริย์ จามิกรและดวงเพชร ตัวละครเหล่านี้มีบทบาทและลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับโครงเรื่องและแก่นเรื่องตลอดจนทัศนระของผู้แต่ง ดังที่ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ต่อไปนี้

2.1 แก้ว

2.1.1 บทบาท

แก้ว ราชกิจยุทธการ รับราชการเป็นนายทหารนานถึง 37 ปีเต็ม จนเกษียณอายุเมื่อดำรงตำแหน่งพลโท ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเมื่อครอบครัวของเขาไม่มีบริวารมาอาสารับใช้มากมายอย่างแต่ก่อน ถูกจ้างในบ้านบางคนที่ถูกปลดออก ดังนั้นเริ่มต้นชีวิตเกษียณวันแรก แก้วจึงพบกับความโกลาหลในบ้านที่มีเด็กแต่ขาดคนดูแลอย่างเพียงพอ นอกจากนั้น เขายังต้องพบกับความเหงาและความเบื่อหน่ายที่ต้องอยู่คนเดียว เนื่องจากพวงเพชรภรรยาของเขายังต้องออกไปทำกิจกรรมสังคมที่เธอทำมาตั้งแต่เขายังไม่ปลดเกษียณโดยไม่ใยดีความรู้สึกของสามี แก้วจึงไม่สบอารมณ์เป็นอย่างยิ่ง เขาต้องการการเอาอกเอาใจจากภรรยาและพยายาม

ปลดปล่อยความรู้สึกว่าหมดความสำคัญไปแล้ว ข้า "...ในบ้านยังพลอยหมดความหมายไป ด้วย..." (48) แต่ไม่เป็นผล

แกลล์ใช้เวลาและแก้ความเหงาความเบื่อหน่ายด้วยการอ่านหนังสือ "...พบว่าสมาธิไม่ได้อยู่กับหนังสือ อ่านๆหยุดๆ..." (66) ครั้นนั่งเฉยๆทอดสายตาทามธรรมชาติเขาก็เบื่อหน่ายเสียในเวลาอันไม่นาน เช่นเดียวกับการลองเขียนหนังสือซึ่งเขาก็เลิกล้มความตั้งใจเสียตั้งแต่เริ่มเขียนไปได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ชีวิตแกลล์เริ่มมีความหมายและมีชีวิตชีวาขึ้นมา เมื่อเขาได้ออกไปวิ่งออกกำลังกาย และได้รู้จักกับเสาวรภย์สาวใหญ่วัยสี่สิบเศษที่กำลังว่างงานและผิดหวังในความรัก เสาวรภย์ทำให้แกลล์รู้สึกว่าตัวเองมีความสำคัญด้วยเหตุที่ "...หล่อนรอบรู้แทบทุกอย่างไม่ว่าจะคุยกับหล่อนเรื่องอะไร มีหน้าข้าหล่อนยังทำให้เขาสนใจในเรื่องที่เขาไม่สนใจมาก่อน..." (163) การออกไปวิ่งตอนเช้ามีจิตใจ "...กลายเป็นกิจวัตรจำเป็นที่แกลล์ไม่อยากขาด ส่วนตอนเย็นการออกไปเดินเล่นกับเสาวรภย์แล้วก็ไปกินข้าวที่บ้านหล่อนยังเป็นกิจวัตรที่มีความหมายยิ่งขึ้นทุกทีโดยที่เขาไม่รู้ตัว" (176) ความสัมพันธ์ระหว่างแกลล์กับเสาวรภย์งอกงามขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะแกลล์ถึงกับรู้สึกว่เสาวรภย์ "...สำคัญสำหรับเขามากเสียแล้วในบั้นปลายชีวิต" (250-251)

แกลล์แยกทางกับภรรยาซึ่งยิ่งหันไปสนใจงานนอกบ้านและวงสังคมมากขึ้นโดยไม่หวังใยว่าลูกทั้งสามคนแม้แต่เก็จไฟทอรี่ซึ่งเป็นลูกรักจะกระทบกระเทือนใจอย่างไร แกลล์มีได้ใจอ่อน มีหน้าข้ายังระอาในความตึงตังของเธอ

ลูกซึ่งเคยเห็นหน้ารักน่าเอ็นดู มาถึงในยามที่ตกอยู่ในอิทธิพลของผู้หญิงคนใหม่ ลูกกลายเป็นความเบื่อหน่าย แม้ในส่วนลึกจะยังรักตามธรรมชาติหัวใจมนุษย์ แต่หมดความหมาย ไม่จำเป็นต้องผูกพันใกล้ชิดอีกอย่างแต่ก่อน (281)

เขากลับพะวงถึงความรู้สึกของเสาวรภย์มากกว่า เห็นได้ว่าเมื่อเก็จไฟทอรี่แสดงท่าทีไม่เป็นมิตรเมื่อเผชิญหน้ากับเสาวรภย์ แกลล์รู้สึกอึดอัดเพราะเกรงใจภรรยาใหม่ แกลล์มาอยู่กับเสาวรภย์โดยยินยอมยกทรัพย์สินทุกอย่างให้พวกเพชร มีเพียงเงินบำนาญและรถยนต์อีก 1 คัน เมื่อแรกที่ตัดสินใจเช่นนี้เขารู้สึกว่ามีความสุขมาก "...เสาวรภย์อยู่กับเขาตลอดเวลา ที่บ้านและทุกหนทุกแห่ง..." (581) แต่ครั้นเมื่อเสาวรภย์กลับไปทำงาน ชีวิตของแกลล์ก็กลับไปมีสภาพเดิมอีกครั้ง คือ "...มีความรู้สึกเหมือนเขาถูกทอดทิ้ง..." (532) แต่แกลล์ก็ไม่อาจขัดขวางเสาวรภย์ได้ เพราะคิดว่าเสาวรภย์ก็เสียสละมากพอแล้วที่มาใช้ชีวิตร่วมกับผู้สูงวัยไม่มีทรัพย์สินมากมาย เช่นตน

แม้แกลั้วจะบอกตนเองว่าเขารักและมีความสุขที่ได้อยู่กับเสาวรภย์ แต่นานวันเข้าเขาก็อึดอัดเพราะเสาวรภย์เป็นคนเฉยและเก็บความรู้สึก อีกทั้งเขาเริ่มมีความรู้สึกที่ว่าตนมีปมด้อยไปอีกแบบหนึ่งด้วยเหตุที่ "...บ้านหลังนี้เป็นบ้านของหล่อน เขาไม่ใช่สามีตามกฎหมาย สภาพเขาจึงเป็นแค่ผู้อาศัยเท่านั้นเอง" (610)

อย่างไรก็ตาม แม้แกลั้วจะรักเสาวรภย์ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับเขาก็สิ้นสุดลงเมื่ออยู่ด้วยกันมาสองปี เพราะเสาวรภย์กระทำต่อเขาอย่างไม่ไว้หน้า นั่นคือ ขณะที่แกลั้วออกจากบ้านไปหลายวัน เพราะดวงเพชรตกเครื่องบินตายและต้องจัดการเรื่องเกิดเหิง เสาวรภย์ก็ขนเสื้อผ้าของใช้ของเขาทุกชิ้นไปเก็บไว้ในห้องเก็บของ ซึ่งก็ได้ทำให้ความอดทนทั้งหมดของแกลั้วหมดสิ้นไป เขามาอาศัยอยู่กับพลอยพวงลูกสาวคนโตและเริ่มปลงตากับชีวิต ยอมรับความแก่ เริ่มมีความสุขและมีชีวิตชีวาไปกับเสียงเอะอะโวยวายของลูกหลานซึ่งก่อนหน้านี้เขารำคาญเสียจนทนแทบไม่ได้

กับพวงเพชรแม้จะเลิกร่างกันมานานและเคยปฏิเสธกับตัวเองเรื่องที่จะหวนกลับไปใช้ชีวิตร่วมกันเพราะ "...มันสายเกินไปเสียแล้ว เขาแ่วมว่าพวงเพชรมีผู้ชายอื่น แม้จะไม่ถึงกับอยู่กินด้วยกันอย่างเขากับเสาวรภย์..." แต่ในส่วนลึกแกลั้วก็ยังมีเยื่อใย โดยเฉพาะเมื่อพิธีของเขาลดลงและไม่นึกโทษอีกฝ่ายเหมือนอย่างแต่ก่อน นอกจากนั้น ความรู้สึกอึดอัดในขณะที่อยู่กับเสาวรภย์ทำให้ "...นึกเสียดายความสัมพันธ์..." (803) ระหว่างเขากับภรรยาเก่าขึ้นมาคราครั้นเพราะ "...ชีวิตผิวเมีย การต่อปากต่อคำกันบ้างหากไม่รุนแรงนักมันก็เป็นรสชาติของชีวิตอย่างหนึ่งเหมือนกัน" (803)

กล่าวโดยสรุป บทบาทของพลโทแกลั้วในนวนิยายเรื่องนี้ คือตัวละครผู้มีส่วนร่วมเป็นต้นเหตุของปัญหา ทั้งปัญหาของตนเองและปัญหาครอบครัวที่กระทบต่อบุตรหลาน โดยเฉพาะดวงเพชรที่มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงและเสื่อมศรัทธาในสถาบันครอบครัว

การเรียนรู้ความผิดพลาดของพลโทแกลั้ว เป็นส่วนประกอบในการคลายปมของเรื่อง เขามีความผูกพันกับเกิดเหิงไม่มากนักแม้เมื่อรู้ว่าเป็นหลานแท้ๆ ต่างจากใจจันทร์และรักษา อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกแปลบปลานใจของเขาต่อเกิดเหิงก็เป็นองค์ประกอบที่ผู้แต่งใช้แสดงว่า บทบาทในการเป็นผู้ก่อปัญหาและรับผลของปัญหาของเขามีอยู่สูงในเรื่อง ความรู้สึกที่แกลั้วยอมรับว่าตนเป็นผู้ก่อปัญหา เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านเห็นปมของเรื่องชัดขึ้น และเข้าใจวิถีแก์ปัญหาความแตกร้างในครอบครัวว่าต้องประกอบด้วยความระมัดระวังในการตัดสินใจไม่ให้ตนเองแต่ความต้องการของตัวเองเพียงฝ่ายเดียว

2.1.2 ลักษณะนิสัย

ด้วยเหตุที่รับราชการทหารมียศสูง แกล้วจึงชินกับการมีผู้คอยรับสั่ง เขากลายเป็น คนปรับตัวยากและไม่ยอมรับความจริง เห็นได้ว่าเขาไม่สามารถทำให้ยอมรับกับสภาพชีวิต หลังเกษียณของตนได้ เขาเกิดความหดหู่และเบื่อหน่ายชีวิตเสียตั้งแต่วันแรกที่เขาเลิกทำงานมา อยู่กับบ้าน และไม่สามารถทนสภาพความวุ่นวายเพราะมีเด็กเล็กภายในบ้านได้ ยิ่งภรรยาแสดงความไม่ใส่ใจและห่วงใยเขาเท่าที่ควรก็ยิ่งทำให้เขาเกิดความน้อยใจและไม่พอใจ ทั้งนี้เพราะ เสมือนตอกย้ำว่าเขาลดคุณค่าและความสำคัญลงมาก

แกล้วไม่รู้จักวางแผนชีวิต อาจจะเป็นเพราะแกล้วรับราชการมานานเกือบ 40 ปี ความสำเร็จในหน้าที่ราชการ ทำให้เขาลืมคิดถึงชีวิตหลังเกษียณ ก่อนปลดเกษียณเขาคิดแต่ เพียงว่า "...ว่างจากงานเมื่อใดคงสบาย ไม่ต้องมีภาระหน้าที่ ไม่ต้องรับผิดชอบ ไม่ต้องคิดถึง เรื่องที่จะต้องวางแผน ต้องประชุม ต้องรับคำสั่งและออกคำสั่ง" (58) ดังนั้นเมื่อถึงเวลาปลด- เกษียณจริงๆ เหตุการณ์กลับไม่ได้เป็นอย่างที่เขาคิดเอาไว้ การนั่งนอนอยู่กับบ้านเฉยๆ โดยไม่ได้ ทำอะไร ทำให้เขาเกิดความรำคาญเบื่อหน่าย และเกิดความรู้สึกว่าตนหมดความหมายความ สำคัญไปแล้วโดยสิ้นเชิง การปรับตัวยาก ประกอบกับการไม่ได้เตรียมตัวและวางแผนชีวิต ดังกล่าว ทำให้ชีวิตหลังเกษียณของแกล้วไม่มีความสุข ซ้ำยังทำให้ครอบครัวเกิดความยุ่งเหยิง และพังทลายลงในที่สุด

สิ่งที่รบกวนความภาคภูมิใจของตัวละครนี้อีกประการหนึ่ง ก็คือการล่วงเข้าสู่ปัจฉิมวัย เห็นได้จากการที่เขาพยายามแสดงให้เห็นว่าเขายังแข็งแรงอยู่ เช่น

เขาจับตัวหลานขูขึ้นเหนือหัว ตาฮึดอดหัวเราะเอิ๊กๆชอบใจ แกล้วเองก็รู้สึก ภูมิใจ ตาฮึดเบาโหวงไม่หนักเลย แสดงว่าเขายังแข็งแรงอยู่มาก ยังไม่ใช่ผู้ชรา ้วยชรา 'บ้อท่า' อย่างที่ถูกสัพพอกอยู่บ่อยๆ เมื่อใกล้ปลดเกษียณ (62)

หรือเมื่อเสาวรภย์แนะนำให้เขาปลูกต้นไม้เป็นงานอดิเรก เขาก็ตอบเธออย่างตรงไป ตรงมาว่า "...ผมไม่อยากเป็นคนแก่เดินห่อมๆอยู่กับต้นไม้ต้นไร่ รู้สึกเหมือนเรามันบ้อท่าแล้วยัง ใจไม่รู้" (163)

ความไม่อยากแก่ของแกล้วยังเพิ่มปริมาณมากขึ้นเมื่อได้รู้จักและอยู่กินกับเสาวรภย์ เหตุผลประการหนึ่งคือเสาวรภย์อ่อนวัยกว่าเขามาก แกล้วจึงพยายามทำตัวเป็นหนุ่มเช่นการ ปฏิบัติกับเสาวรภย์ "...อย่างที่เขาคิดว่า 'โรแมนติก'" (521) หรือการที่แกล้ว "ชอบย้ำความแก่ ของเขา เพื่อให้หล่อนแย้งว่าเขายังไม่แก่..." (524)

ในยามปกติ แก้วเป็นคนอ่อนโยน มีน้ำใจและรู้จักคิดถึงผู้อื่น แต่เมื่อมีปัญหาเราจะเห็นว่าเขาหมกมุ่นกับความคิดของตนเองและเรียกร้องความเอาใจใส่จากภรรยาสูง ในขณะที่พวกเพชรก็ยิ่งเพลิดเพลินอยู่กับกิจกรรมนอกบ้านซึ่งสามารถชดเชยความรู้สึกว่าตนขาดความค้ำชูจากตำแหน่งและยศศักดิ์ของสามี ในช่วงนั้นลูกสาวทั้งสามคนก็ไม่ได้อยู่บ้านเนื่องจากมีครอบครัวไปแล้วบ้าง มีหน้าที่การงานเป็นหลักเป็นฐานและศึกษาต่อในต่างประเทศบ้าง การมีเพื่อนคุยที่ถูกใจและให้ความรู้สึกตื่นเต้นทางเพศจึงเข้ามาดึงดูดแก้วให้หันเหออกจากบ้าน จนล้มภรรยาที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมานานนับสิบปี และมีความเบื่อหน่ายกันอยู่แล้ว ทั้งต่างถือดีต่อกัน เขาคิดหาเหตุผลว่าลูกโตแล้ว "...ไม่ต้องการความทะนุถนอมเหมือนเมื่อตอนยังเด็ก..." (278) การพบความทุกข์ในวัยเกษียณอายุจะทำให้เขาผิดหวังและคิดว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม เขาจึงคิดแต่จะหาความสุขให้ตัวเอง ดังที่บอกกับแก้วโพธิ์ว่า "...สักวันหนึ่งลูกก็คงแต่งงานมีครอบครัวของลูก พ่อกับแม่คงไม่ใช่คนสำคัญที่สุดต่อชีวิตลูกอีกต่อไป ปล่อยให้พ่อกับแม่มีความสุขกับบ้านปลายชีวิตของเราเถอะ..." (279) ยิ่งได้อยู่กินกับเสาวรภย์โดยเฉพาะในระยะแรกๆซึ่งกำลังอยู่ในช่วง "ข้าวใหม่ปลามัน" แก้วล้มลูกๆของเขาไปสนิท ดังที่เขายอมรับในกรณีเกิดเหิงว่าที่เหิงต้องเกิดมาเป็นแบบนี้ เขาเองมีส่วนอยู่ไม่น้อยเพราะขณะนั้นเขาไม่ได้คิดถึงใครทั้งสิ้น เขากำลังเพิ่งเริ่มต้นชีวิตใหม่กับเสาวรภย์ กำลังมีความสุขกับ "ข้าวใหม่ปลามัน เดินทางไปเที่ยวต่างประเทศบ้าง ต่างจังหวัดบ้าง แทบไม่ได้ยู่ติดบ้าน" (653)

นอกจากลักษณะนิสัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว การยินยอมยกทรัพย์สินทุกอย่างให้แก่ภรรยาแก้ว มีเพียงเงินบำนาญเดือนละหมื่นเศษกับรถยนต์อีก 1 คัน มาอยู่กินกับผู้หญิงคนใหม่ก็สามารถวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของแก้วได้อีกประการหนึ่งว่าแก้วไม่ใช่คนโลกและใจดำ อีกทั้งยังเป็นคนมีความมั่นใจในตัวเองสูงมาก เห็นได้จากการที่เขามาอยู่กินกับเสาวรภย์ตัวเปล่าโดยไม่มีทรัพย์สินมีค่าใดๆนอกจากเงินบำนาญและรถยนต์อีก 1 คันดังกล่าวมาแล้ว แก้วเชื่อในอำนาจของความรักโดยที่เขายังไม่รู้จักเสาวรภย์ดีพอ แต่ความจริงเราอาจพบว่ามันเป็นความหลงและทิวหรืออาจจะวิเคราะห์ในอีกแง่หนึ่งว่าแก้วเป็นคนมองโลกในแง่ดีเกินไปและขาดการคิดการณ์ไกล เห็นได้จากการที่เขาไม่ได้ถูกคิดหรือขังใจว่า เสาวรภย์ยังสาวอยู่มาก หากเธอพบกับคนที่เหมาะสมกับเธอและทิ้งเขาไปเขาจะทำอย่างไร แม้จะมีเพื่อนผู้ซึ่งอาจโลกว่าและมีประสบการณ์มากกว่าจะเคยเตือนเขา แต่เขาก็มิได้ใส่ใจ นอกจากนั้นความอดทนในสภาพของคนอาศัยแม้จะยึดอัดต่อต่อทำที่เฉยชาของเสาวรภย์ อีกทั้งสายตาดูแคลนและการปฏิบัติอย่างเหยียดหยามของคนใช้ของเสาวรภย์ก็แสดงให้เห็นว่าแก้วไม่ใช่คนถือยศศักดิ์

ความอหังการในตัวเสาวรภย์ แสดงให้เห็นลักษณะนิสัยของแก้วอีกประการหนึ่งก็คือเขาเป็นคนอ่อนไหว ใจอ่อนและไม่เข้มแข็งเด็ดขาดนัก เมื่อได้รู้จักพูดคุยกับเสาวรภย์ใน

เวลาเพียงไม่นานนักเขาก็หลงไหลเธอ แม้เมื่อพบภายหลังว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวใหม่ไม่ได้ให้ความสุขอย่างที่หวัง แต่ก็ใช้ว่าเขาจะอยากเลิกกับเสาวรภย์ เพราะถึงอย่างไรเขาก็ยัง "...อยากที่จะหักใจจากหล่อน...ความสุขสำราญในช่วงนั้นมันเพิ่งผ่านไปหยกๆ หากเปรียบกับหยาดฝนโปรยปรายลงสู่พื้นดิน พื้นดินก็ยังจะหมาดๆอยู่" (660) อย่างไรก็ตาม ภายหลังที่ได้เรียนรู้ความผิดพลาดของตนสติก็กลับคืนมา

แล้วมีลักษณะนิสัยที่น่าชื่นชมคือ มีวุฒิภาวะที่ไม่กล่าวโทษผู้อื่น เห็นได้จากการยอมรับผิดในกรณีการหย่าร้างกับภรรยา ดังที่สารภาพกับลูกว่า "...พ่อเองก็มีส่วนผิดอยู่ไม่น้อย..." (892) และการที่เขาารู้สึกละอายใจในกรณีของเถิงเถิงและพยายามทำบางอย่างเพื่อไถ่ถอนความผิดนั้น

2.2 พวงเพชร

2.2.1 บทบาท

พวงเพชรเป็นภรรยาของพลโทแก้ว ราชกิจยูทธการ เมื่อสามีเกษียณอายุราชการ พวงเพชรมีอายุได้ 50 ปีพอดี การมีอายุเข้าสู่ "วัยทอง" ประกอบกับการปลดเกษียณของแก้ว ทำให้ชีวิตของพวงเพชรไม่ปรกติสุขเหมือนเดิม กล่าวคือ นอกจากแก้วสามีของเธอจะปรับตัวปรับใจให้เข้ากับชีวิตใหม่ไม่ได้แล้ว ตัวของเธอเองก็พลอยได้รับผลกระทบไปด้วย นั่นคือนอกจากพวงเพชรจะรู้สึกอึดอัดจากการเรียกร้องของสามีแล้ว เธอยังรู้สึกไม่พอใจในความเปลี่ยนแปลงหลายอย่างที่เกิดขึ้นภายในบ้าน ไม่ว่าจะเป็นความโกลาหลที่เกิดจากหลานชายสองคนที่พร้อมใจกันอาละวาดเนื่องจากไม่มีคนคุ้มชูเอาใจ หรือความไม่คล่องตัวสะกดกลบภายในชีวิตประจำวันเหมือนเมื่อครั้งสามียังไม่ปลดเกษียณ

นอกจากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว การที่พวงเพชรไม่ยอมละทิ้งกิจกรรมนอกบ้านมาดูแลบ้านดูแลสามีด้วยเหตุผลตามที่เธอบอกแก้วว่า "คุณเกษียณ แต่ฉันไม่ได้เกษียณด้วย..." (51) ก็แสดงว่าเธอยังไม่คิดว่าจะต้องปรับการดำเนินชีวิตตามสามี เนื่องจากพวงเพชรไม่ได้รับราชการ งานสังคมจึงมีความหมายที่ทำให้มีสถานะสูงทัดเทียมผู้อื่น หน้าที่ภรรยาที่เข้ามาตั้งแต่แรกมีครอบครัวก็ลดความสำคัญลงและนำเบือหน้า่ย ทำให้แก้วซึ่งหวังจะให้ภรรยาอยู่เป็นเพื่อนเกิดความไม่พอใจและหมั่นไส้ภรรยา เช่นเดียวกับพวงเพชรซึ่งไม่พอใจในท่าทีของแก้วเช่นกัน บรรยายกาศภายในบ้านก็ยิ่งตึงเครียด

กล่าวได้ว่าพวงเพชรเป็นคนที่ติดความพึ่งพิงและเกียรติยศชื่อเสียง อาจจะเป็นเพราะเคยชินกับความสะกดกลบสมัยที่สามียังไม่ปลดเกษียณ เมื่อเธอต้องเผชิญกับความ

วุ่นวายโกลาหลที่เกิดขึ้นภายในบ้านตั้งแต่วันแรกที่แกลั้วปลดเกษียณและไม่ได้รับความสะดวกสบายเหมือนเดิม ทั้งยังรู้สึกว่ "...อะไรๆมันขาดไปหลายอย่าง ชีวิตไม่ได้สมบูรณ์แบบเหมือนเมื่อไม่กี่วันมานี้..." (72) ประกอบกับการได้เห็นความเป็นอยู่ที่ยังทรูทรสาสะดวกสบายของเพื่อนร่วมกิจกรรมในวงสังคมเดียวกันแม้สามีจะปลดเกษียณไปแล้ว ทำให้พวกเพชรอดที่จะนำมาเปรียบเทียบกับตนไม่ได้ และให้นึกถึงสารตัวเองที่มีสามี "ไม่เอาไหน" ทั้งยังพาลโทษว่าเป็นเพราะแกลั้ว "...ไม่พยายามทำให้เหมือนคนอื่นๆซึ่งเรามีตำแหน่งรัฐวิสาหกิจรอเอาไว้ตั้งแต่ปลดเกษียณหรือได้ก่อนปลดเกษียณด้วยซ้ำไป ทำไมไม่รู้จักกอบโกยในเวลาที่ยังมีโอกาส..." (227) นอกจากนี้ยังมีความพลาดหวังจากตำแหน่งคุณหญิง เนื่องจากแกลั้วเกษียณอายุราชการเสียก่อน ปัจจุบันเหล่านี้ทำให้พวกเพชรยังอยากทำกิจกรรมช่วยสังคมต่อไป เพราะนอกจากความเพลิดเพลินแล้วเธอยังหวังว่าสักวันหนึ่งเธอจะได้มีโอกาสได้ดำรงตำแหน่งประธานสมาคมสตรีสมาคมโตสมาคมหนึ่ง ให้ตนเองเป็นที่เชิดหน้าชูตาในสังคมต่อไป พวกเพชรจึงไม่ลืมห่วงใยความรู้สึกของแกลั้วนัก

พวกเพชรเจ็บแค้นกับการไปมีผู้หญิงอื่นของแกลั้วมาก ทั้งนี้เพราะพวกเพชรภูมิใจและทะนงตนมาโดยตลอดว่าสามีซื่อสัตย์และไม่มีวันนอกใจเธอ "...ตลอดเวลาที่อยู่ร่วมกันมา ก็มีแต่เสียงคนภายนอกวิจารณ์เปรยให้เข้าหูอยู่เสมอว่า 'จับ' สามีเอาไว้อยู่หมัด" (212) พวกเพชรชะล่าใจ "เพราะรู้ใจแก่ใจจากปากคนอื่นที่สะท้อนมาเข้าหู...ใครๆก็ว่าหล่อนยังสาวสวยและด้วยความจริงแล้วหล่อนก็ยังสาวกว่าแกลั้วตั้งเกือบสิบปี" (251) ซ้ำยังตูดถูกแกลั้วโดยพุดกับพลอย-พวกลูกสาวคนโตว่า "ถ้าจะมีใครอยากได้พ่อเธอก็เห็นจะมีแต่เด็กๆที่นึกว่าพ่อเธอโกยเงินเอาไว้เป็นกระสอบๆ จะได้โกยต่อเท่านั้น คนอื่นน่าจะไม่มีใครเขาเอาหรอก" (231)

เมื่อสามีนอกใจและขอแยกทาง ความเจ็บแค้นผนวกกับทิว ทำให้เธอ "ตัดสินใจว่าจะไม่จ้อเขา เมื่อเรามีใหม่ได้หล่อนก็มีใหม่ได้..." (430) พวกเพชรไปมีผู้ชายคนใหม่เป็นหนุ่มอ่อนวัยกว่าโดยไม่สนใจความรู้สึกของลูกๆ เธอให้เหตุผลกับแก๊จไพฑูรย์ลูกสาวคนเล็กที่รำรังขอให้เธอกลับไปคืนดีกับพ่อว่า "เมื่ออยู่ด้วยกันต่อไปไม่ได้ เราไม่มีความสุขแล้วก็ปล่อยให้ไม่มีมีความสุขไปด้วย แยกทางกันเสียก็ดีแล้ว..." (265) ส่วนความรักความผูกพันระหว่างพ่อแม่อุ่นั้น พวกเพชรก็คิดไม่ต่างจากแกลั้วนัก จึงนับว่าพวกเพชรก็เปลี่ยนแปลงไปจากช่วงยังสาวมาก ดังที่แก๊จไพฑูรย์นึกย้อนไปว่า

มารดาซึ่งเมื่อตอนที่หล่อนยังเด็ก เห็นรักใคร่บิดาหนักหนา อาหารห่วงใยพ่อแทบจะทุกฝีก้าว ยิ่งเมื่อครั้งที่แก๊จไพฑูรย์เพิ่งเกิด อยู่ต่างจังหวัดด้วยกัน แม่รักใคร่กลมกลืนกับพ่อยิ่งนัก คอยเฝ้าชะเง้อรอเวลาพ่อกลับ ไม่ว่าจะกลับจากทำงานปกติหรือกลับจากเดินทางไกลๆตามหน้าที่ราชการ (226)

เมื่อแรกหย่ากับแกแล้ว พวงเพชรรู้สึกว่าเขา "...พอใจและชื่นชมกับอิสรภาพ ชนิดอยากทำอะไรก็ได้ทำตามใจปรารถนา โดยไม่ต้องพะวงถึงใครหรือเกรงใจใคร" (430) การมีผู้ชายคนใหม่ทำให้เธอ "...มีความสุขกับการเอาอกเอาใจ คลอเคลีย สัมผัสลึบ ๆ โลม ๆ ของเขาปลุกความรู้สึก 'ชู้ชา' ซึ่งสงบตามวัยมานานแล้ว ให้กลับชู้ช่าขึ้นมาใหม่..." (430) อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ในช่วงแรกๆ ระหว่างเธอกับสุพัตก็มิได้ลึกซึ้งเกินเลยหรือถึงขั้นอยู่ด้วยกันอย่างแกลัวกับเสาวรภย์ พวงเพชรให้ความสนิทสนมกับสุพัต แต่ไม่เคยใจอ่อนหรือหลงใหลไปกับคำหวานหรือคำป้อยของเข "...หล่อนต้องการแค่การเอาอกเอาใจและอารมณ์โรแมนติคจากเขาเป็นครั้งคราวเท่านั้นเอง..." (430) แต่ในที่สุดสถานภาพทางสังคมของเธอก็ตกต่ำลง อารมณ์ชั่ววูบอันเกิดจากความ "...ระแวงแคลงใจกับมิตรสหายและเพื่อนฝูงที่เคยร่วมสมาคมคบหากันมา" (432) และ "...ปมด้อยว่าสังคมซึ่งเคยยอมรับนับถือหล่อน กลับห่างเหินเมินหมางหนีหล่อน..." (437) ทำให้พวงเพชรยอมมีความสัมพันธ์ชั้นลึกซึ้งกับสุพัตเพื่อ "...ไม่ให้เขาหนีหล่อนไปอีกคนหนึ่ง..." (437)

อย่างไรก็ตาม แม้ในเวลาต่อมา พวงเพชรกับสุพัตจะมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งต่อกัน แต่พวงเพชรก็ยังมีสติไม่ยอมหลงใหลเขาจนยอมทุ่มเททุกอย่างให้สุพัต ไม่ว่าจะ เป็นความรู้สึกหรือทรัพย์สินเงินทอง เธอรู้ดีว่า "...ผู้หญิงวัยห้าสิบห้าสิบบ้างอย่างหล่อนจะเอาเสน่ห์ที่ไหนมาให้ผู้ชายหลง นอกจากเงินและทรัพย์สินสมบัติส่วนตัว..." (711) พวงเพชรอ่านสุพัตออกมานานแล้วว่าที่เขายังคงอยู่กับเธอ เอาอกเอาใจเธอเพราะเหตุผลเรื่องเงินเป็นสำคัญ

พวงเพชรเริ่มรู้สึกตัวว่าเมื่อสุพัตและตัดสินใจตัดขาดจากเขา เมื่อเขาแสดงออกอย่างโจ่งแจ้งว่าเขาคบหาอยู่กับเธอก็เพราะเงิน นับวันสุพัตก็ยิ่งทำให้เธอรู้สึกว่า "...เป็นเพียงผู้ชายที่ผ่านเข้ามาอย่างฉาบฉวย ไม่เคยให้อะไรหล่อนเลย ไม่มีความผูกพันสิ่งใดต่อกัน นอกจากหล่อนหลงเขาไปชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้วก็พยายามหลอกตัวเองว่าเขาจริงใจกับหล่อน..." (950)

ความเบื่อหน่ายสุพัตและความเห็นแก่ตัวของเขา ทำให้พวงเพชรอดนึกไปถึงสามีเก่าไม่ได้ แม้พวงเพชรจะยังไม่หายแค้นเขาและ "...ไม่เคยคิดจะกลับไปคืนดีกับเขา..." (905) แต่พวงเพชรก็อดที่จะยอมรับกับตัวเองไม่ได้ว่า

บางครั้งบางคราวหล่อนก็เคยหวนนึกไปถึงเมื่อตอนยังครองคู่อยู่กับแกแล้ว โดยเฉพาะระยะหลังๆ ที่ตำแหน่งหน้าที่ของแกลัวรุ่งเรือง แม้จะทะเลาะกันบ้าง หวาดระแวงแคลงใจกันบ้าง ทว่าหล่อนไม่เคยเหงาไม่เคยต้องระวังการเอาเปรียบของคนใกล้ชิด หล่อนมีแต่ทางได้อย่างเดียว (905-906)

พวกเพชรเริ่มรู้สึกถึงความผิดพลาดของตนเอง เริ่มประจักษ์ถึงความไม่จริงใจของ
สังคม รู้สึกว่า

ก็มีใช่เพราะสังคมนี้นี้ตอกหรือ ทำให้หล่อนเพลิดจนกระทั่งไม่อาจทนอยู่เป็น
คุณยายคุณตาหง่าเหงะอยู่ในบ้านกับแกแล้ว

ทว่า พอหล่อนมีอิสระแก่ตัว สังคมนี้นี้กลับปฏิเสธหล่อน ด้วยวิธีการที่ทำให้
หล่อนเจ็บใจ (434)

ความผิดหวังเมื่อพลาดตำแหน่งประธานในกิจกรรมสังคมที่ตนทำอยู่และการได้
ประจักษ์ถึงความไม่จริงใจของเพื่อนร่วมกิจกรรมในวงสังคมเดียวกัน ทำให้พวกเพชรเริ่มรู้สึกผิด
และเริ่มย้อนคิดกลับไปถึงครอบครัวที่เคยพรั่งพร้อมและอบอุ่น "...เกิดความรู้สึกลึกๆซึ่งหล่อน
ไม่ยอมรับจนแล้วจนรอด นั่นคือความรู้สึกที่ว่าชีวิตครอบครัวอันยาวนานของหล่อนต้องพังลง
เพราะเหตุผลหนึ่งก็คือ ความสนุกสนานและเพลิดเพลิดในกิจกรรมสังคม ปล่อยให้สามีผู้เพ็งปลด-
เกษียณไปตามเรื่องตามราว" (843)

เมื่อประสบกับความผิดหวังจากตำแหน่งงานในสังคมและการได้มีเวลาคิดย้อนกลับไป
ถึงการกระทำของตนเอง พวกเพชรจึงได้เห็นและเริ่มยอมรับกับตนเองถึงความผิดพลาดของตน
โดยเฉพาะระยะหลังๆที่มีเหตุร้ายเกี่ยวกับลูกๆ ไม่ว่าจะเป็นเมื่อตวงเพชรตกเครื่องบินตาย ความ
วุ่นวายในกรณีการแย่งชิงตัวเด็กหญิง นอกจากนี้ สัญชาตญาณของความเป็นแม่ซึ่งก่อนหน้านี้
ถูกความสนุกสนานเพลิดเพลิดในกิจกรรมสังคมและความทะเยอทะยานในตำแหน่งเกียรติยศ
เข้ามาบดบังเสียสิ้น ทำให้พวกเพชรนึกถึงผลกระทบของการกระทำของตนต่อลูกๆและเด็กหญิง
หลานในได้อย่างไม่สบายใจนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เธอนับเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ตวงเพชร
เกิดความขมขื่นใจจนไม่คิดมีครอบครัว เกิดเหิงต้องผจญกับความทุกข์ครั้งใหญ่ในชีวิตของเขา
เช่นเดียวกับเก็จไพฑูรย์ที่ต้องพบกับความยุ่งยากในการพยายามนำตัวเด็กหญิงกลับคืนมา

เจ้าหนูร้องไห้เสียงแหบแห้ง นัยน์ตาเปียกแฉะ

แล้วยังแก้อีกเล่า หล่อนตีโพยตีพายอาละวาดเหมือนจะเป็นจะตาย กับเจ้า
หนูหลานชายที่หล่อนเลี้ยงมาตั้งแต่คลอด

คิดๆไปแล้ว หล่อนทำร้ายหัวใจลูกหลาน ทั้งแก็จและเจ้าหนูเกิดเหิงและจะ
พลอยทำร้ายไปถึงคนตายด้วยหรือเปล่าไม่รู้

...

ยิ่งมองดูหน้าลูกๆในภาพถ่าย ก็ยิ่งเห็นนัยน์ตาลูกเหมือนตัดพ้อต่อว่า โดย
เฉพาะนัยน์ตาของลูกที่สิ้นชีวิตแล้ว (907)

การกระทำของพวงเพชรที่ช่วยเหลือให้อิทธินาตัวเกิดเหิงเดินทางไปสหรัฐอเมริกา แสดงให้เห็นว่า พวงเพชรมิได้รักหรือผูกพันกับเกิดเหิงเท่าใดนัก อาจจะเป็นเพราะความห่างเหิน ไม่ได้เลี้ยงดูกันมาอย่างหลานชายอีก 2 คนที่เป็นลูกชายของลูกสาวคนโต อย่างไรก็ตาม มโนธรรมและความรู้สึกผิด ทำให้พวงเพชรตัดสินใจเดินทางไปสหรัฐอเมริกาพร้อมกับใจจันทร์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อหนุนนำเกิดเหิงกลับประเทศไทย ความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีของมารดา ทำให้เกิดไฟฟูรี่เกิดความหวังว่าพ่อกับแม่ของเธออาจจะกลับมาคืนดีกันเพราะ "...เมื่อทั้งสองฝ่ายต่างก็ปราศจากบุคคลที่สามแล้ว ลักวันหนึ่งทั้งพ่อและแม่อาจต้องการ 'เพื่อน' ที่จริงใจต่อกัน และรู้ทันลึกหนาบงในกันและกันจนกระทั่งอภัยให้กันได้ทุกอย่าง" (936)

2.2.2. ลักษณะนิสัย

พวงเพชรเป็นคนทิวูและถือดี เมื่อสามีไปติดพันผู้หญิงคนใหม่ เธอก็ไม่สนใจแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนนัก พวงเพชรทะนงตนมาโดยตลอดว่าสามีรักและไม่เคยคิดนอกใจ เรื่องที่เขาคิดจะไปมีผู้หญิงใหม่นั้น "...เป็นไปไม่ได้ แก้วไม่ใช่คนเจ้าชู้ เมื่อยังไม่ปลดเกษียณ หล่อนรู้ว่าผู้หญิง 'ให้ท่า' เขาบ่อยๆ เขายังเห็นขันและนำมาดีพยกหยอกหล่อน ยั่วหล่อนบ่อยๆ" (229) นอกจากนั้น พวงเพชรก็ยังเชื่อมั่นในความสาวและความสวยของตนเองว่า จะยังสามารถ "มัดใจ" สามีเอาไว้ได้

จนกระทั่งเมื่อพวงเพชรระแคะระคายว่าแก้วกำลังจะมีผู้หญิงคนใหม่จริง ทิวูและถือดีทำให้เธอไม่ยอมอ่อนข้อหรืออ้อนเขา ทั้งนี้เพราะ "...แต่ไหนแต่ไรมา เขาเคยเป็นฝ่ายจ้อหล่อนเสมอ..." (234) บางครั้งแม้เธอจะเกิด "...ระแวงแคลงใจตามลมปากคน..." (236) และคิดจะไต่ถามเขาเรื่องผู้หญิงคนใหม่ "...แต่อีกใจหนึ่งเกิดทิวูเพราะไม่เคยแสดงความหึงหวงแก้วมาก่อน" (239) นอกจากนั้น เธอยังถือว่า "...ภรรยาที่เฝ้าแต่หึงหวงสามี...ดูไม่มีน้ำยาเอาเสียเลย...ผู้หญิงที่สามีเป็นฝ่ายหึงหวงนี่สิ ถึงจะนับเป็นผู้หญิง 'แม่' " (239)

แม้จะรู้สึกเจ็บใจเมื่อแน่ใจว่าแก้วมีผู้หญิงอื่นและยังเจ็บแค้นเมื่อถูกเขาขอแยกทาง แต่ทิวูและถือดีทำให้พวงเพชรตัดขาดสามีได้อย่างปราศจากเยื่อใย "...ใครจะมัวมานั่งทนทุกข์ไปตลอดชีวิตกับผู้ชายแก่ๆเพียงคนเดียว หล่อนเป็นเจ้าของเขามาสามสิบกว่าปีแล้ว เมื่อต่างคนต่างหมดความจำเป็นต่อกัน ก็ต่างคนต่างไปยุติธรรมดีแล้ว" (265) ความถือดีและความพะวงกับตำแหน่งในวงศ์กรมและความเย็นชาทางเพศเพราะความเปลี่ยนแปลงของวัย ทำให้พวงเพชรไม่กระตือรือร้นที่จะผูกใจสามีไว้ แต่เมื่อว่าเหวก็อดไม่ได้ที่จะมีผู้ชายคนใหม่เป็นหนุ่มอ่อนวัยกว่า โดยไม่สนใจใครแม้กระทั่งลูก

กล่าวได้ว่าชีวิตคู่ที่ยาวนานของแกลฟ์กับพวงเพชรน่าจะลดความผูกพันกันมาตามลำดับ ตั้งแต่ลูกโตขึ้นและทั้งสองมีกิจกรรมของตนเอง ความจำเป็นต้องดูแลเอาใจใส่กันก็ลดน้อยลง ความเข้าใจและเห็นใจก็ลดลงด้วย พวงเพชรจึงคาดหมายอย่างกะเกณฑ์ให้แกลฟ์พอใจกับการอยู่บ้าน เขาไม่น่าจะต้องร้อนรุ่มหรือกระวนกระวายไปไหน นำ "...จะอยู่ออกกำลัง อดน้ำ ดันไม้ให้เป็นประโยชน์เสียยังจะดีกว่า" (228) ในขณะที่ตัวพวงเพชรเองกลับไม่อยากอยู่บ้าน ความสนุกสนานเพลิดเพลินและความเห็นแก่ตัว ทำให้เธอมักคิดเข้าข้างตนเองว่า เธอทำทุกอย่างเพื่อเขามากแล้ว เขาน่าจะทำอะไรเพื่อเธอหรือปล่อยให้เธอมีความสุขตามประสาเธอบ้าง ดังที่ได้พูดกับแกลฟ์ว่า

"คุณจำได้ไหมคะ เมื่อคุณยังไม่เป็นนายพล ฉันเป็นเมียแบบไหน ทำอะไรบ้าง ฉันอยู่บ้านตลอดวัน ตามคุณไปทุกแห่ง ไม่ว่าเราจะไปอยู่ที่ไหน ฉันก็เป็นคนเฝ้าโยงเลี้ยงลูก ก็หมั่นก้มตาปรนนิบัติลูกตัวมาเป็นสิบๆปี ฉันยังไม่เคยบ่น แต่พอถึงที่คุณบ้าง คุณนอนอยู่บ้านสบายๆแท้ๆ แค่วันเดียวคุณก็บ่นเสียแล้ว" (78)

เราจะเห็นได้ว่าพวงเพชรลดความใส่ใจต่อความหมายของครอบครัวลง เธอดูเป็นคนที่ขาดความอ่อนไหวและไม่ได้คิดอะไรลึกซึ้งนัก จึงหลงไปกับความฉาบฉวยและกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว ซึ่งเมื่อผนวกเข้ากับความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้พวงเพชรไม่ค่อยสนใจและเข้าใจความรู้สึกของคนอื่นมากนัก แม้กระทั่งความรู้สึกของลูก เห็นได้จากกรณีของเกิดเทิง เมื่อเธอตัดสินใจช่วยเหลืออิติธในการนำตัวเกิดเทิงเดินทางไปสหรัฐอเมริกา นั้น เธอเอาความคิดความเชื่อของตนเป็นที่ตั้ง นอกจากจะไม่ปรึกษาใครแล้ว เธอยังไม่สนใจคำขอร้องอ่อนวอนของเก็จไพฑูรย์ให้นำเกิดเทิงไปคืนใจจันทร์ หรือเมื่อครั้งที่เธอแยกทางกับแกลฟ์ เก็จไพฑูรย์ซักถามเหตุผลและขอร้องให้เธอกลับไปคืนดีกับแกลฟ์ แต่พวงเพชรปฏิเสธเด็ดขาด "ป่วยการ หนอย่ายุ่งเลย..." (267) และการที่เธอเปรียบเทียบความผูกพันของครอบครัวว่า "เหมือนนก พอลูกโตแล้วต่างคนต่างไป ลูกก็บินไปหาคู่สร้างรังของตัวเองใหม่ พ่อแม่ต่างตัวต่างก็แยกกันไป" (266) แสดงให้เห็นจิตใจที่กระด้างเย็นชาของพวงเพชร

พวงเพชรไม่ซาบซึ้งในความรักรักความผูกพันของการร่วมทุกข์ร่วมสุข เธอใจแข็งและค่อนข้างกระด้าง เห็นได้จากที่เธอไม่เคยใจอ่อนหรือนึกเวทนาลงสารเกิดเทิง ไม่ยอมรับว่าเด็กก็มีหัวใจมีความรู้สึก ดังเช่นเมื่อพลอยพวงพูดว่า "...ไหนๆเกิดเทิงก็เกิดที่นี่ ตอนนี้อายุก็ครบกว่าแล้ว ให้ไปกึ่งสารนกเหมือนกันนะคะ" (799-800) พวงเพชรก็แย้งว่า "เด็กตัวเท่าเมี่ยงแค่นี้ จะไปรู้จักอะไรเรื่องความเปลี่ยนแปลง..." (800) หรือการที่เธอพูดกับเก็จไพฑูรย์ว่า " ...แบ่งก็ไม่ได้แบ่งออกมาสักหน่อย ไปเดือดร้อนอะไรหนักหนากับเด็กตัวกะเปี้ยก..." (841) พวงเพชรคิดเพียง

แต่ว่าเป็นการตีแล้วที่เกิดเหิงจะได้ไปเจริญเติบโตในประเทศที่ได้ชื่อว่าเจริญแล้วในทุกด้านอย่าง สหรัฐอเมริกาและอาจจะเป็นผลดีกับตัวเธอเองอีกด้วย ดังที่กล่าวไว้ว่า "...ให้เขาไปมันดีหลาย อย่าง...เด็กไปถือสัญชาติอเมริกัน เราเป็นยายเป็นตาก็เดินทางไปๆมาๆได้สะดวก..." (800) แต่ในที่สุด การได้ประสบกับตาตนเองว่า ความรักความผูกพันแม้จะปราศจากความเกี่ยวข้องกัน ทางสายโลหิตระหว่างเกิดเหิงกับใจจันทร์ก็ทำให้พวกเพชรยอมรับว่า

อันสายเลือดที่ใครๆว่ากันว่าต้องมีอยู่ในสัญชาติญาณให้เกิดความผูกพันกัน แม้จะไม่รู้จัก ไม่เคยเลี้ยงดูกันมานั้น เห็นทีจะไม่จริงเสมอไปเสียแล้ว

เท่าที่ปรากฏกับตัวเอง สัญชาติญาณแห่งความรัก การให้การเลี้ยงดูอย่าง ออบอุ่นต่างหาก ทำให้เกิดความผูกพันแน่นแฟ้น ยิ่งเสียกว่าสัญชาติญาณของ สายเลือด (923)

อย่างไรก็ตาม พวกเพชรก็มีข้อที่น่าชื่นชมที่เธอตัดสินใจด้วยความหวังดีเป็นส่วน-ใหญ่แม้ขาดความละเอียดอ่อน ความหวังดีของพวกเพชรจึงอยู่บนพื้นฐานของวัตถุประสงค์ว่า คุณค่าทางใจ "...แม่อยากให้อิทธิพลเขาเกิดเหิงไปเลี้ยง เด็กจะได้โตที่นั่น มันเป็นการดีกับเด็ก ทำไมทุกคนถึงไม่คิดดูบ้าง คำหนึ่งก็สงสาร สองคำก็สงสาร คิดกันแต่ในแง่สงสารสั้นๆ เท่านั้นเอง" (923) พวกเพชรไม่ใช่คนโลกและคิดเบียดเบียนลูกหลาน แม้สุพัตจะคอยแนะนำและ หาทางให้พวกเพชรได้ผลประโยชน์จากเงินประกันของเกิดเหิงบ้าง แต่พวกเพชรก็ปฏิเสธอย่าง เด็ดขาดไม่สนใจที่สุพัตจะหาว่าเธอ "โง่"

แม้ว่าพวกเพชรจะเป็นคนแข็งและขาดความละเอียดอ่อน เธอก็ยังต้องการความรัก ความผิดหวังและการประจักษ์ในความผิดพลาดที่กระทบต่อความสุขของลูกทำให้พวกเพชรเริ่ม คลายทิฐิและเริ่มยอมรับว่า เธอเองก็มีส่วนในการทำให้ครอบครัวต้องพังทลายลง ยิ่งได้คิด ทบทวนถึงการกระทำของตนเองทั้งต่อสามีและลูกก็ยิ่งรู้สึกว่าการผิดพลาดอย่างมหันต์ ดังการ สนทนาของพวกเพชรกับใจจันทร์ว่า

"คนแก่ที่คิดว่าตัวยังมีเสน่ห์ให้ใครเขาหลงรักอยู่นะ ส่วนแต่หลอกตัวเองทั้งนั้น แผลห่าคะคุณใจจันทร์ อย่าว่าแต่คนอื่นเลย แม้แต่ดิฉันก็เหมือนกัน

คนเราบางทีก่อนทำอะไรลงไปไม่ทันได้คิดหน้าคิดหลังหรือจนกระทั่ง มุ่งแต่จะเอา ชนะกันทำเดียว แต่ก็ยังดีที่เราู้ตัวเสียก่อนที่จะถล่มถลายไปเรื่อยๆ เรียกว่ามันยังมี สติ" (914-915)

อย่างไรก็ตาม พวงเพชรก็ตั้งใจแข็ง เธอยืนยันจะไม่ขอกลับไปคืนดีกับแกแล้ว ด้วยเหตุผลว่า "คนสองคนต่างคนต่างมีผลเหวหะด้วยกันทั้งคู่ ชีนกลับไปอยู่ด้วยกันคงทะเลาะกันตาย" (916)

2.3 ใจจันทร์

2.3.1 บทบาท

ใจจันทร์อายุ 50 ปี เป็นผู้ที่มีอันจะกิน มีความรู้ความสามารถสูงทางการงาน แต่ถูกเลิกจ้างเพราะบริษัทที่เธอทำงานอยู่ถูกยุบไปพร้อมกับสาขาในต่างประเทศ ความเปลี่ยนแปลงของวัยประกอบกับการถูกเลิกจ้างงานดังกล่าว ทำให้ใจจันทร์กลายเป็นคนเอาใจยากและรู้สึกเบื่อหน่ายการมีชีวิตจำเจ รวมทั้งมีความเย็นชาทางเพศกับสามี

การเข้าสู่วัย "เลือดจะไปลมจะมา" และการอยู่บ้านเฉยๆไม่มีอะไรทำ ทำให้ใจจันทร์ ฟุ้งซ่านและคิดมาก เธอเห็นการเอาอกเอาใจของสามีว่าเป็นการกระทำเพื่อปกปิดพิรุณซึ่งตรงกับบทความที่เธอฟังในวิทยุที่ว่า "...ผู้ชายซึ่งมีภรรยาน้อยหรือผู้หญิงอื่นแอบซ่อนภรรยา มักจะมีข้อพิรุณคือเอาอกเอาใจภรรยาเป็นพิเศษเพื่อให้ตายใจ" (341) ซึ่งเธอก็เริ่มเห็นจริงเพราะ

...ไม่รู้ว่าหล่อนจะอุปาทานไปเองหรือเปล่า ระยะเวลาหนึ่ง คุรักษาพยายามเอาใจหล่อนผิดสังเกตอยู่เหมือนกัน ไม่ว่าหล่อนจะเอ่ยปากบ่นอะไรออกมา รักษาเออออคล้ายตามหล่อนไปเสียทั้งนั้น ทั้งๆที่แต่ก่อนรอนชะไร เขาเคยเป็นคนช่างขัดคอ แม้จะขัดเล่นๆไม่จริงจัง แต่ไม่เคยเออออเอาใจ

หรือเขาแอบไปมี 'อะไร' กับใคร

ลูกน้องสาวๆสวยๆของเขาออกมากมาย (342)

ใจจันทร์รู้สึกขุ่นขวางรักษาและเห็นเป็นความผิดปกติไปหมดไม่ว่าเขาจะพูดหรือทำอะไร แม้ต่อมาเธอจะ "...เริ่มแน่ใจว่ารักษาเห็นจะยังคงเป็นรักษาคณะเดิม คงไม่มีผู้หญิงคนอื่นไม่ว่าจะวัย 'เข้าชะ' หรือวัยไหน..." (364) ทั้งยังรู้สึกตัวเองว่าในระยะหลังๆ "...ชีวิตมัน 'แข็งๆ' อย่างไรชอบกล" (364) เธอรำคาญและเบื่อหน่ายรักษาแม้แต่การ "แตะต้อง" เนื้อตัวเพียงเล็กน้อย จนตัวเองก็ยังแปลกใจว่า "...นี่หล่อนกำลังเป็นอะไรไปหนอ" (364)

เมื่อใจจันทร์ออกนอกบ้าน มีโอกาสได้รู้จักและสมาคมกับบุคคลในวงสังคมชั้นสูง ใจจันทร์จึงรู้สึกชื่นมื่นมีชีวิตชีวาขึ้น ยิ่งได้รู้จักกับสุพัต การเอาอกเอาใจของเขาและความตื่นเต้นแปลกใหม่ก็ทำให้เธอเคลิบเคลิ้มและหัวน้ไขว ใจจันทร์เลิกสนใจรักษาอย่างสิ้นเชิง เช่นเดียวกับรักษาที่เริ่มไม่พอใจภรรยาเนื่องจากสังเกตเห็นถึงความผิดปกติ และเกิดความสังหรณ์ใจ

ว่าภรรยากำลังคิดนอกใจ ความหมองเหม็นเย็นชาที่ทั้งคู่มีต่อกัน ทำให้ลูกทั้งสอง คือจินดาหรา และจามีกรรู้สึกทุกข์ใจ เกรงว่าพ่อกับแม่จะถึงขั้นหย่าร้างกัน แต่ทั้งรักษาและใจจันทร์โดยเฉพาะ ใจจันทร์นั้นไม่สู้จะสนใจความรู้สึกของลูกมากนัก มีหน้าซ้ำ ความแปลกใหม่และตื่นเต้นเมื่อได้ รู้จักคบหากับสุพัตทำให้เธอถึงกับ "...หวั่นไหวคิดเฟริดถึงกับอยากเลิกกับรักษาเพื่อชีวิตที่ตื่น เต็นกว่า" (476) จนกระทั่งได้รู้ความจริงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสุพัตกับพวงเพชรจาก เพื่อนร่วมสังคมเดียวกัน ทำให้ใจจันทร์ถึงกับ "ใจหายวูบวามบอกไม่ถูก" (476) และรู้สึกสำนึกใน ความผิดอย่างมหันต์ของตนเอง

เหมือนคนซึ่งเกือบจะพลัดตกลงไปในแหวนอยู่รอมร่อเพราะกิเลสตัณหา มอง เห็นทองอยู่กันแหวน พยายามตะเกียกตะกายจะลงไปคิดว่าเอาทองนั้น กำลังใจวาม หิวจะหล่นมีหล่นแหล่ ก็บังเอิญให้มีคนจุดกระซางขึ้นไปอย่างฉับพลัน ายตัวเองเสียเหลือใจ (476)

อย่างไรก็ตาม ความสับสนหวั่นไหวในตัวสุพัตก็มีได้หายไปทีเดียว "...แม้จนกระทั่ง บัดนี้ ก็ยังสับสนไหวหวั่นอยู่ นี่ถ้าหล่นไม่ได้พบกับพวงแสงคืนนี้ น่ากลัวว่ามันน้ำหนักความรัก ต่อลูกหญิงชายก็คงไม่อาจถ่วงให้คืนสติ" (487)

ใจจันทร์ยุติความรู้สึกหวั่นไหวของตนเองลงได้เมื่อได้เลี้ยงเกิดเทิง ทั้งนี้ อาจเป็น เพราะใจจันทร์มีพื้นฐานของความเป็นคนจิตใจดี อ่อนโยนและรักเด็ก ดังนั้นเมื่อได้เห็นเกิดเทิง "เจ้าหนูปลุกสติฆาตกรรมของความเป็นแม่ในตัวผู้หญิงวัยเป็นยายาย ทำให้ใจจันทร์อดกดเจ้า หนูไว้อย่างอ่อนโยนไม่ได้" (484) ยิ่งได้เลี้ยงดูใกล้ชิดและ "ยิ่งดูเจ้าหนู อุปาทานยิ่งเห็นละม้าย คล้ายกับจามีกร..." (497) ก็ยิ่งทำให้ใจจันทร์เพิ่มความรักให้กับเกิดเทิง เธอ "...รู้สึกเต็มตื่นใน สัมผัสกอดรัดเหมือนเจ้าหนูสนิทสนมกับหล่นมานานปี" (501-502) เกิดเทิงช่วยให้ใจจันทร์หาย จากความรู้สึกว่าเหว้เว้งว่าง "เกิดเทิงคือสิ่งที่มาทำให้ชีวิตของหล่นเต็มขึ้น หลังจากที่รู้สึก ว่า มันพร่อง มันโหวงเหวงจนกระทั่งหล่นแคว้งคว้างเหมือนลูกโป่งลอยเกาะเกาะไปตามกระแสลม โดยที่หล่นเองก็ไม่รู้ว่าหล่นต้องการอะไร" (502)

ความรักความผูกพันที่มีต่อเกิดเทิงทำให้ใจจันทร์หวงแหนเกิดเทิงยิ่งนัก กิดกันแม้แต่ผู้ ที่เธอเข้าใจว่าเป็นแม่ของเธอเอง ทั้งยัง "...เกิดความอิจฉาวูบขึ้นมา เมื่อเห็นเกิดเทิงแสดงความ รักกอดออบเขาะมารดา..." (551) ใจจันทร์รู้สึกเป็นทุกข์ถึงวลใจ กลัวว่าเก็ทไพฑูรย์และญาติๆ ของ เธอจะนำเกิดเทิงไปเลี้ยงดูเอง ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น ใจจันทร์ก็ได้บอกกับรักษาซึ่งบัดนี้ความบาด- หมองใจในกันและกันได้จางหายไปจนเกือบจะเป็นปกติแล้ว "ถึงยังงั้นก็ไม่ยอมให้เกิดเทิง มา ถึงตอนนี้แล้วจะเสียเงินเสียทองเท่าไรไม่ว่า ขอให้ได้หลานไว้ก็แล้วกัน" (648)

อย่างไรก็ตาม เมื่อยาที่แท้จริงของเกิดเหิงปรากฏตัว ความจริงต่างๆถูกเปิดเผยว่า เกิดเหิงไม่ใช่ลูกของจามิกรกับเก็จโทซูร์ย ใจจันทร์ก็ได้ประกาศว่า เกิดเหิงไม่ใช่หลานในไส้ของตน แต่นั่นไม่สำคัญเท่ากับการที่อดีตยาที่แท้จริงของเกิดเหิงต้องการนำตัวเกิดเหิงไปเลี้ยงดูเองที่สหรัฐอเมริกา วินาทีแรกที่ใจจันทร์ได้รู้ ใจจันทร์ถึงกับตัวชา "...สมองก็ชา ดูอะไรๆรอบตัวมันหมุนซ้าๆ ทำให้หล่นงงไปหมด ได้แต่มองดูพลอยพวงตาค้าง" (734) ยิ่งได้ตระหนักว่าต่อไปนี่เธอจะไม่ได้อุ้มชูเกิดเหิงอีกแล้ว ก็ยิ่งทำให้ใจจันทร์อาลัยอาวรณ์จนยากจะตัดใจ ดังคำบรรยายว่า

ใจจันทร์พยายามตัดใจอยู่เหมือนกัน คิดว่าวาสนาเคยเลี้ยงดูกันมาแค่นี้ เก็บเอาไว้ตอนหลานจริงๆของตัวดีกว่า

ทว่า ตัดเท่าใดสายใยรักผูกพันมันก็ไม่ยอมขาดเด็ดไปได้ ยังเห็นหน้าไว้เพียงสาของเกิดเหิง เคยหน้าทะเล้น หัวร้อเล่นกับปู่ย่าและคนในบ้านอย่างไร ก็ยังคงทำหน้าที่ทะเล้นอยู่อย่างนั้น ไม่รู้เรื่องรู้ราวว่าจะต้องจากใครไปอยู่กับใคร ยิ่งใจหายอาลัยอาวรณ์ (758)

หรือ

ใจจันทร์ว่าจะตัดใจว่าจะทำให้ได้ ถึงจะพยายามบอกตัวเองอยู่ทุกคืนว่า เกิดเหิงไม่ใช่หลาน ไม่ใช่เลือดเนื้อเชื้อไข สายโลหิตแม้สักหยาดเดียวก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกัน

ทว่า ไม่ไหวพอรอดพาเจ้าหนูออกพันประตูบ้าน หัวใจมันเหมือนจะหลุดออกจากขั้ว ความรักความอาลัยท่วมท้นจนต้องสะอื้นฮักออกมา (768)

และ

ใจจันทร์ไม่มีกะออกกะใจที่จะทำอะไร หัวใจตามไปจดจ้อกับเกิดเหิง แม้จะไม่ใช่เลือดเนื้อก็ทุ่มเทรักให้จนหมดหัวใจ หัวใจคนมีเลือดเนื้อ เคยรักเคยโอบเอื้ออยู่ๆพอเขาออกไปใช่หลาน จะให้เลิกรักเลิกห่วงอาลัย ให้ตัดใจให้ขาดเหมือนพันหยวกตัดไม่ได้ได้อย่างไร (769)

นอกจากความทุกข์ใจของใจจันทร์อันเกิดจากความรักความผูกพันแล้ว ความรู้สึกอีกอย่างหนึ่งต่อเกิดเหิงที่เกิดขึ้นมาใหม่ก็คือ ความรู้สึกเวทนา ดังที่ใจจันทร์บอกกับรักษาวา

“สายใจของคนมันตัดทิ้งกันง่าย ๆ เหมือนหยวกเหมือนไม้ก็ตีนะซิ เกิดเหิงแกเข้ามาเกี่ยวข้องกับฉันโดยบังเอิญ ฉันก็หลงรักแก คิดว่าฉันเป็นยา เมื่อเข้ามาเกี่ยวข้องกับฉันแล้ว ฉันก็อดเวทนาแกไม่ได้ ยังมีเรื่องยุ่ง ๆ ยื้อแย่งกันแบบนี้ ฉันก็ยิ่งเวทนาเด็ก ขนาดเด็กกำพร้า เขาก็ยังห่วงใยตามดูตามแลว่าเด็กจะเป็นสุขสบายหรือเปล่า ถ้ามีความสุขก็แล้วไป” (887)

ความรักความผูกพันและความเวทนาดังกล่าวนี้เอง ทำให้ใจจันทร์ตั้งใจแน่วแน่ว่า “ฉันรู้ว่าฉันคงไม่ได้ประโยชน์อะไรจากเกิดเหิงหรือจากใคร แต่ฉันอยากช่วยแก อยากช่วยหนูเก็จให้ได้เกิดเหิงกลับคืนมา” (887)

ความตั้งใจดังกล่าวและความหวังว่าตนอาจจะได้ตัวเกิดเหิงกลับมาเลี้ยงดูอีกหน เมื่อรู้สึกชื่นชมในแก๊จโพทุรย์ ทำให้ใจจันทร์ตัดสินใจเดินทางไปสหรัฐอเมริกาเพื่อช่วยเหลือแก๊จโพทุรย์ผู้ซึ่งก่อนหน้านี้ใจจันทร์ไม่เต็มใจอยากได้เป็นสะใภ้สัก ในที่สุดความหวังของเธอก็เป็นจริง ใจจันทร์ได้ตัวเกิดเหิงมาเลี้ยงดูอีกครั้งซึ่งคราวนี้อาจจะได้เลี้ยงดูกันไปตลอดชีวิต เพราะมีความเป็นไปได้ว่าผู้ที่จะมาเป็น “พ่อ” ให้เกิดเหิงคู่กับ “แม่แก๊จ” นั่นก็คือจามิกรนั่นเอง

2.3.2 ลักษณะนิสัย

ใจจันทร์พื้นฐานเดิมเป็นคนอ่อนโยนและรักครอบครัว โดยเฉพาะความรักครอบครัว นั้น ทั้งสามีและลูกต่างซาบซึ้งใจดี เห็นได้จากคำพูดของรักษาที่พูดถึงภรรยาว่า “ก่อนนี้ไม่เห็นเขาเคยเห็นอย่างอื่นสำคัญกว่าลูกผัว” (379) หรือ “... ตามธรรมดาเขาห่วงแก๊จยังกะอะไรดี ตอนออกเป็นหมอใหม่ๆ วนววยยังกับลูกเข้าป่า...” (392) หรือคำพูดของจามิกรที่พูดกับผู้เป็นบิดาถึงมารดาว่า “...ผมว่าแม่เขาไม่มีอะไรหรอก เขาเคยรักพ่อรักลูกอย่างกับอะไร...” (384) หรือที่พูดกับแก๊จโพทุรย์ว่า “...ชีวิตแม่ผูกพันกับลูกๆ มากเหลือเกิน โดยเฉพาะเมื่อลูกยังอยู่ในวัยเด็ก สังเกตจากการที่แม่ชอบพูดชอบเล่าถึงลูกๆ ตอนยังเล็ก ตั้งแต่เกิดมาทีเดียว...” (549)

ด้านอารมณ์ก็เช่นกัน จากความเป็นคนอ่อนโยน ใจเย็น ใจจันทร์ก็กลายเป็นคนจู้จี้ขี้บ่นและหงุดหงิดง่าย ซึ่งรักษาเองก็ “...ค่อนข้างจะรู้สึกเหมือนกันว่าหล่อนชักจะเริ่มขี้บ่น บางครั้งในเรื่องที่หล่อนไม่เคยสนใจใยดีมาก่อน เช่นเรื่องการใช้ผงซักฟอกซึ่งรักษาเห็นว่าเมื่อมีสไตเป็นแม่บ้านอยู่แล้ว ภรรยาของเขาก็ไม่ควรจะจุกจิกกับเรื่องการหมดเปลืองนิดๆ หน่อยๆ ให้เสียอารมณ์” (335)

ความหมองใจในกันและกันระหว่างสามีภรรยา ทำให้ใจจันทร์กลายเป็นคนเย็นชาและไม่แสดงความสนิทสนมใยดีกับลูกๆ เหมือนเดิม และคิดจะหาความสุขใส่ตนโดยไม่กังวลว่า

จะกระทบกระเทือนใจคนที่เคยรักและห่วงใย อย่างไรก็ตาม ใจจันทร์ก็ยังคงมีความละเอียดและความยับยั้งชั่งใจสูง เธอไม่ได้หลงยึดติดกับชื่อเสียงและทรัพย์สินมากเท่ากับพวงเพชร

ใจจันทร์เป็นคนรักเด็ก เมื่อจามิกรและจินดาหรานำเกิดเท็งมาให้เธอเลี้ยง ใจจันทร์จึงรักและหลงเกิดเท็งจนลืมความหวุ่นไหวและความสลดหดหู่ใจในความหลงผิดของตนเองเกี่ยวกับสุพัต “ผู้ซึ่งถ้าหากหล่อนเฉลอใจ ยังคิดไม่ทันอีกนิดเดียวเท่านั้นเอง ชีวิตครอบครัวร่วมสามสิบปีระหว่างหล่อนกับรักษาคงแตกสลาย” (608) ใจจันทร์หายเหงา หายหงุดหงิดฟุ้งซ่าน เธอทุ่มเทชีวิตจิตใจให้กับเกิดเท็งจนหมดสิ้น ดังนั้น เมื่อเกิดเท็งต้องมีอันพลัดพรากจากเธอไป ใจจันทร์ก็ทำใจแทบไม่ได้ ความเป็นคนรักเด็ก มีเมตตาธรรม และไม่เยอหยิ่ง จึงถือเป็นลักษณะเด่นที่สุดของใจจันทร์ คุณสมบัติข้อนี้ของเธอทำให้ปัญหาต่างๆคลี่คลายไปได้ในที่สุด เธอกับรักษากลับมาคืนดีกันเพราะมี “...เครื่องทำให้เกิดความรัก ความสนใจร่วมกันมาประสาน...” (585) จินดาหรากับจามิกรก็ไม่ต้องเจ็บปวดกับการแตกแยกของพ่อแม่ เกิดเท็งก็ได้คนเลี้ยงดูที่รักและเข้าใจเขา เก๊จไฟฟูรย์ก็หมดกังวลกับคนเลี้ยงดูลูกชายบุญธรรมของเธอ

2.4 รักษา

2.4.1 บทบาท

รักษาวัย 55 ปี สามีของใจจันทร์ บิดาของจามิกรและจินดาหราน เป็นคนรักครอบครัว เขารักและเสมอต้นเสมอปลายกับภรรยาโดยตลอดที่ครองคู่กันมา เมื่อภรรยามีวัยที่สูงขึ้น ความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของเธอไม่ได้ทำให้เขาเบื่อหน่ายหรือรำคาญ กลับพยายามทำความเข้าใจและเอาอกเอาใจ พุดจาหยอกล้อเพื่อให้ภรรยาอารมณ์ดีขึ้น หารู้ไม่ว่าการเอาอกเอาใจและการพุดจาหยอกล้อนั้นไม่เป็นที่สบอารมณ์ของภรรยา เพราะความหงุดหงิดฟุ้งซ่านจากวัยที่เปลี่ยนไปของเธอนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม แม้รักษาจะพยายามอดทนและทำความเข้าใจกับอาการของภรรยาตามที่จามิกรแนะนำ แต่การที่เธอมีท่าทีเบื่อหน่ายเขาอย่างเปิดเผย และเริ่มมีกิจกรรมนอกบ้านโดยไม่สนใจลูกและสามี พิถีพิถันในการแต่งเนื้อแต่งตัวจนผิดปกติ ทำให้เขาสังหรณิใจว่าภรรยา กำลังจะคิดนอกใจ เขาจึงเริ่มไม่พอใจภรรยา และเพิ่มปริมาณความไม่พอใจมากขึ้นทุกที จนในที่สุดทั้งคู่ก็หมางใจกันจนถึงขั้นไม่มองหน้ากัน จนเมื่อจามิกรนำเกิดเท็งมาให้ใจจันทร์เลี้ยง ภรรยาของเขาจึงค่อยกลับเป็นใจจันทร์ภรรยาคนเดิมของเขา เขากับใจจันทร์จึงคืนดีกันได้เหมือนเดิม

รักษารักและผูกพันกับเกิดเท็งไม่น้อยไปกว่าใจจันทร์ เมื่อรู้ว่าเกิดเท็งไม่ใช่หลาน และกำลังจะถูกย้ายที่แท้จริงนำไปเลี้ยงดูเองที่สหรัฐอเมริกา เขารู้สึกใจหาย แต่ด้วยจิตใจที่เข้มแข็ง

จึงสามารถตัดใจจากเกิดเหิงได้ง่ายกว่าภรรยา แต่เขาก็ตำหนิจามีกรว่า ไม่น่าสร้างเรื่องเช่นนี้ขึ้น เพราะจะกลับกลายเป็นว่าอาจจะทำให้สุขภาพจิตของใจจันทร์เสื่อมลงไปอีก

2.4.2 ลักษณะนิสัย

รักษาเป็นคนหนักแน่นมั่นคง ค่อนข้างเสมอต้นเสมอปลาย รักลูกรักครอบครัวไม่เคยเปลี่ยนแปลง เขามีลักษณะเด่นตรงที่รักภรรยามาก จะเห็นว่าแม้เวลาจะผ่านไปนานสักเท่าใด ความรู้สึกที่มีต่อภรรยาก็ไม่เคยเปลี่ยนแปลง เคยรักเคยตามใจเคยเป็นห่วงอย่างไรก็ยังคงเป็นอยู่เช่นนั้น

รักษาเป็นคนเอาการเอางานและไม่เจ้าชู้ รักลูกรักครอบครัว แม้ความเปลี่ยนแปลงของใจจันทร์จะทำให้เขาเกิดความสังหรณ์ใจว่าใจจันทร์จะคิดนอกใจเขา เขาก็เพียงแต่โกรธและแสดงความไม่พอใจโดยการพูดจาประชดประชันแรงๆ แต่เขาก็ไม่เคยมีความคิดที่จะมีผู้หญิงคนใหม่เพื่อตอบโต้ภรรยาแต่ประการใด เขายังคงกลับบ้านและอยู่บ้าน ไม่เคยเที่ยวเตร่เหลวไหล แม้ต่อมา เขากับภรรยาจะเกิดความหมางใจกันถึงขั้นไม่พูดกันและแยกห้องนอนกันเด็ดขาดแล้วก็ตาม

ความสังหรณ์ใจว่าภรรยาจะคิดนอกใจ ไม่ได้ทำให้รักษาเฝ้าร้อนหึงหวงเหมือนเมื่อตอนหนุ่มๆ แต่เขา "...รู้สึกเหมือนถูกหยามน้ำหน้ามากกว่า" (383) ความรักความเป็นห่วงของเขาที่มีต่อภรรยาจึงคลายลงไปอย่างมาก เห็นได้จากเมื่อครั้งที่จามีกรนำเกิดเหิงมาให้ใจจันทร์เลี้ยง โดยบอกว่าเกิดเหิงเป็นลูก ซึ่งหากเป็น "...เมื่อก่อนหน้านี้เพียงปีครึ่งปี เขาคงกลัวหลอนโกรธ กลัวหลอนผิดหวังในตัวลูกชายแสนรักแสนดี...แต่ตอนนี้ข้างหลอนเป็นไร" (468) หรือเมื่อจามีกรขอให้เขากับใจจันทร์พยายามทำความเข้าใจกัน เขาก็บอกจามีกรอย่างไม่มีเยื่อว่า "แกกับยายจิ้นไม่ใช่เด็กๆแล้ว ถึงพ่อกับแม่เลิกกัน ก็คงไม่มีความหมายอะไรกับแกกับยายจิ้น เมื่อเขาอยากเลิกกับพ่อก็เอา..." (493)

ความรู้สึกของรักษาที่มีต่อใจจันทร์ข้างต้น มิได้เกิดขึ้นตามวิสัยของผู้ชายส่วนใหญ่ที่เมื่ออยู่กันนานๆ หรือมีอายุมากขึ้นก็เริ่มทำท่าเบื่อหน่ายรำคาญภรรยาเก่าภรรยาแก่ของตน หากเกิดขึ้นเพราะภรรยาของเขาทำท่าเบื่อหน่ายรำคาญเขาก่อน ดังนั้นเมื่อใจจันทร์กลับมาเป็นภรรยาคนเดิม ความรู้สึกที่มีต่อภรรยาก็เปลี่ยนกลับมาเป็นความรู้สึกเหมือนเมื่อครั้งยังติดกัน คือรักเป็นห่วงและตามใจ รักษาลืมความหมางใจหรือแม้แต่ความสังหรณ์ใจที่ว่าภรรยาเคยคิดนอกใจเขา ตรงกันข้ามกับใจจันทร์ที่ยังไม่ลืมความผิดพลาดต่างๆของตน เธอยังรู้สึก "...ใจหายนิดๆ ตามวิสัยของคนมีแผล แม้จะเป็นเพียงแผลสะกิดแค่ถลอกๆเท่านั้นก็ตาม" (558)

รักษาจึงนับเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติและลักษณะนิสัยที่น่าชื่นชม เป็นสามีและเป็นบิดาที่ดี ความเป็นคนรักลูกรักครอบครัว สุขุมเยือกเย็น และอดทนไม่ถือทิฐิ ทำให้ไม่เกิดปัญหาซ้ำซ้อนดังคู่ของแก๊สและพวงเพชร ปัญหาต่างๆจึงคลี่คลายลงได้ด้วยดี

2.5 เก็จไฟทูร์ย์

2.5.1 บทบาท

เก็จไฟทูร์ย์เป็นลูกคนเล็กของพลโทแก๊สและพวงเพชรและเป็นลูกรักของพ่อ เมื่อพลโทแก๊สและพวงเพชรเลิกร้างกัน เก็จไฟทูร์ย์เป็นผู้ที่ได้รับความกระทบกระเทือนใจมากที่สุด

เก็จไฟทูร์ย์มีความผูกพันกับครอบครัวมาก ประสบการณ์เมื่อครั้งที่เธอยังเด็กในช่วงที่ "...บิดาเจริญในราชการด้วยยศด้วยเกียรติและด้วยลาภ เวลานั้นหล่อนสามพี่น้องช่างมีความสุขเสียนี้กระไร" (258) ทำให้เก็จไฟทูร์ย์ยากที่จะทำใจรับความผันผวน เธอจึงตั้งต้นและโกรธเคือง "...ถึงแม้หล่อนจะโตเป็นสาวแล้ว หล่อนก็ยังอยากเก็บพ่อแม่ไว้ด้วยกันกับหล่อน" (268) สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ในช่วงแรกเก็จไฟทูร์ย์ไม่สามารถจะเข้าใจปัญหาของผู้สูงวัยที่พบกับความผันผวนและยังได้มารับรู้เหตุการณ์เมื่อมีความแตกหักในครอบครัวแล้ว

ความแตกแยกของพ่อแม่ที่มีผลกระทบต่อดวงเพชรจนคิดจะทำแท้งเกิดขึ้น ทำให้เก็จไฟทูร์ย์มูมานะที่จะเลี้ยงเด็กเกิดเอง เธอตัดสินใจเลิกเรียนทิ้งๆที่มีอายุเพียง 20 ปี เกิดเหิงทำให้เก็จไฟทูร์ย์เรียกศรัทธาในชีวิตขึ้นมาใหม่ ตั้งใจจะเป็นพ่อและแม่ของเด็ก

ผู้แต่งวางบทบาทให้เก็จไฟทูร์ย์เป็นผู้เชื่อมโยงเกิดเหิงกับครอบครัวของหมอมจามิตร การเชื่อมโยงนี้เป็นเหตุให้ความแตกร้างของรักษาและใจจันทร์ถูกยับยั้งไว้ได้ทันท่วงที ความแข็งแกร่งของเก็จไฟทูร์ย์สร้างความประทับใจแก่ครอบครัวของจามิตรได้ในที่สุด ประกอบกับความรักในใจเกิดเหิงร่วมกัน ทำให้ใจจันทร์ได้เข้ามาช่วยเหลือให้เก็จไฟทูร์ย์นำเกิดเหิงกลับมาเลี้ยงดูได้สำเร็จ ความสัมพันธ์ของเก็จไฟทูร์ย์กับหมอมจามิตรในแง่ความรักจึงเป็นองค์ประกอบรองที่ช่วยคลายปมปัญหาและแสดงคุณค่าของความรักในครอบครัวและระหว่างคนต่างวัยมากกว่าความรักแบบพาฝันของหนุ่มสาว

ความรักความผูกพันของเก็จไฟทูร์ย์ที่มีต่อเกิดเหิงมีมากมายนัก ดังนั้น เมื่อมารดาของเธอจัดการให้เกิดเหิงไปอยู่ในความดูแลของอิติตที่สหรัฐอเมริกาโดยไม่สนใจคำขอร้องขอร้องของเธอ เธอจึงไม่พอใจมากและไม่ฟังใครทั้งสิ้น รีบเดินทางไปสหรัฐอเมริกาทันทีเพื่อติดตามหาเกิดเหิง แม้ว่าไม่มีเงินติดตัวไปเพียงเล็กน้อยก็ยังได้รับการอุดหนุนจากใจจันทร์ที่ตามไปภายหลังในขณะที่จามิตรไม่สามารถลาราชการไปได้

2.5.2 ลักษณะนิสัย

เก็จไฟทวร์ยเป็นคนมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง แม้ว่าจะมีความอ่อนโยนก็มานะอดทน แน่วแน่ เสียสละและเห็นคุณค่าของชีวิต ดังเห็นได้จากการตัดสินใจอย่างเด็ดขาดเลิกเรียนต่อ และเลี้ยงดูเกิดเหิงเองโดยไม่พึ่งคำครหาว่าท้องไม่มีพ่อ

การตัดสินใจเลิกเรียนต่อและการรับเกิดเหิงเป็นลูกบุญธรรม นับเป็นความเสียสละ และมีคุณธรรมอย่างสูงของเก็จไฟทวร์ย และแสดงว่าเธอไม่ติดยึดกับความสำเร็จตามค่านิยมของ สังคม การกระทำดังกล่าวทำให้ชีวิตของเก็จไฟทวร์ยพลิกผันไปจากเด็กสาวที่ไม่ต้องรับผิดชอบ สิ่งใดนอกจากการเรียน มาเป็นแม่ลูกอ่อนที่ต้องมีภาระรับผิดชอบอย่างสูง เก็จไฟทวร์ยหาเลี้ยง เกิดเหิงด้วยความเด็ดเดี่ยว เธอกล่าวกับจามีกรว่า "...ทุกวันนี้ฉันทำงานหาเงินก็เพื่อเก็บเงินเอา ไว้เลี้ยงเกิดเหิง ฉันไม่ต้องการร้องใครทั้งนั้น ไม่ว่าคุณพ่อคุณแม่หรือใครก็ตาม อยากให้ทุกคนรู้ว่าฉันเลี้ยงเกิดเหิงได้เอง" (406) คำพูดและการกระทำดังกล่าว นอกจากจะแสดงถึงความ เด็ดเดี่ยวแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบและมานะอดทนของเธอได้เป็นอย่างดี

แม้จะดูเหมือนว่าการตัดสินใจเลิกเรียนและการรับเกิดเหิงเป็นบุตรบุญธรรม เป็นการ กระทำเพื่อประชดตัวเองและพ่อแม่ แต่เก็จไฟทวร์ยก็ทำทุกอย่างลงไปอย่างมีสติและรับผิดชอบ จะเห็นได้จากการที่เธอไม่เคยใส่ใจว่าใครจะนิินทาหรือรังเกียจเพียงฉันท์และไม่กล่าวโทษเคราะห์ กรรม "...เก็จไม่โกรธใครสักคนที่นิินทาเก็จให้สะท้อนเข้าหู เพราะเก็จลิขิตชีวิตตัวเองเอาไว้แบบนี้ ไม่ได้มีเคราะห์กรรมอะไรให้ไปลงโทษมัน" (303) นอกจากนั้น การที่เก็จไฟทวร์ยขอร้องไม่ให้ ดวงเพชรทำแท้งและยอมเลี้ยงดูเกิดเหิงเองในขณะที่ตนก็กำลังสะเทือนใจและหมดกำลังใจใน ชีวิตนั้น ก็แสดงถึงความศรัทธาต่อชีวิต

เก็จไฟทวร์ยรักพ่อกับแม่ของเธอมาก แต่เมื่อเธอไม่สามารถประสานรอยร้าวของพ่อ กับแม่ได้ มีหน้าซ้ำพอกับแม่ของเธอต่างก็ยื่นกรานที่จะหันหลังให้กันด้วยเหตุผลที่เธอไม่อาจ ทำใจให้ยอมรับได้ เก็จไฟทวร์ยจึงเลิกสนใจพ่อแม่โดยสิ้นเชิง เธอไม่เคยคิดขอความช่วยเหลือจาก คนทั้งคู่ เมื่อเกิดเหิงคลอดเธอก็ไม่เคยส่งข่าวหรือนำเกิดเหิงไปหาเลย แสดงถึงความทิวติและรัก แรงเกลียดแรงแรงของเก็จไฟทวร์ย

การเลิกร้างของพ่อแม่ทำให้เก็จไฟทวร์ยที่อดอยและเกือบจะหมดศรัทธาในชีวิต แต่ เมื่อได้เห็นชีวิตน้อยๆของเกิดเหิง เก็จไฟทวร์ยก็เกิดมีกำลังใจต่อสูชีวิตขึ้นมาใหม่ เธอไม่เคย อดอยในการเลี้ยงดูเกิดเหิงแม้จะต้องทำงานหนัก เก็จไฟทวร์ยอดทนต่อคำประณามและด้อยค่า เสียสละสัประชดประชันของคุณยายและญาติคนอื่น ๆ เธอไม่ถือสาหาความ ไม่เคยได้เถียงหรือ แสดงความไม่พอใจหรือแม้กระทั่งน้อยใจ แต่เธอแกล้งทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้หรือบางครั้งก็ได้ตอบด้วย อารมณ์ขัน เช่นเมื่อคุณยายอยู่คำพูดประชดเก็จไฟทวร์ยว่าน่าจะหาซื้อไฉ่ตั๋ยตัดปากเกิดเหิงเสียตั้งแต่

เกิด เก็จไพฑูรย์ก็ตอบว่า "เกิดเหิงมันออกโรงพยาบาล จะไปเอาซีเด้าที่ไหนมาอัดปากมันล่ะคะ คุณยายก็..." (6) หรือเมื่อตอนที่เธอนำเกิดเหิงมาขออาศัยคุณยาย เก็จไพฑูรย์กับบอกคุณยาย หน้าตาเฉยว่า "เกิดเหิงมันไม่มีพ่อหรือคะ คุณยาย พ่อมันทิ้ง เก็จไม่อยากจะทำแก๊งก็เลยปล่อยให้มันออกมา" (13)

ดังนั้น แม้จะดูเหมือนว่าคืออัน เขาแต่ใจตัวเองและชอบเขาซะนะ แต่เก็จไพฑูรย์ก็รู้จักอดทนและรู้จักที่จะอ่อนเข้าหาให้กับคนที่เธอต้องพึ่งพาอาศัย เช่นคุณยายอู่คำ เป็นต้น การที่เก็จไพฑูรย์เลี้ยงเกิดเหิงเสมือนเป็นบุตรของตนเองและการบอกคนอื่นว่าเกิดเหิงเป็นบุตรของตน แสดงให้เห็นลักษณะนิสัยอีกข้อหนึ่งของเก็จไพฑูรย์คือเป็นคนเชื่อมั่นในตนเองสูง เป็นตัวของตัวเองและไม่หวั่นไหวต่อสังคม อย่างไรก็ตาม เก็จไพฑูรย์ก็มีลักษณะเป็นหญิงไทยที่มีความอ่อนโยนนุ่มนวลพร้อมๆ กับที่กระดึบกระเจงคล่องแคล่ว ดังความรู้สึกของจามิกรเมื่อเห็นกิริยาท่าทางการไหวที่สวยงามละละสลวยอย่างคน "ไหวเป็น" ว่า "...อดรู้สึกไม่ได้ว่าผู้หญิงคนนี้ดูๆ ออกจะมีอะไรซัดกันในตัวหลายอย่าง" (34) เก็จไพฑูรย์ยังเป็นคนลึกซึ้ง เมื่อแรกเธอไม่เข้าใจสาเหตุความขัดแย้งของพ่อแม่จึงไม่ยอมรับฟังและไม่ยอมพบหน้าถึง 2 ปี แต่ภายหลังก็ยังหวังว่าพ่อแม่จะให้อภัยแก่กันได้

2.6 ดวงเพชร

2.6.1 บทบาท

ดวงเพชรเป็นตัวละครที่มีบทบาทไม่มากนัก แต่บทบาทของตัวละครนี้มีความสำคัญในแง่ของการสร้างปมปัญหาของเรื่อง

ดวงเพชรเป็นบุตรสาวคนกลางของพลโทแก้วและพวงเพชร เป็นที่สาวคนที่สองของเก็จไพฑูรย์ แม้นานๆ ครั้งดวงเพชรจะได้กลับบ้าน เนื่องจากต้องออกไปทำงานเป็นแอร์โฮสเตสอยู่ในสายการบินต่างประเทศ แต่เธอ "...ก็รักและผูกพันกับพ่อแม่กับครอบครัว..." (719) ไม่น้อยไปกว่าพี่และน้องอีกสองคน นอกจากนั้น การมีโอกาสได้กลับบ้านบ้าง ทำให้ดวงเพชรรู้เห็นปัญหาและความเปลี่ยนแปลงของพ่อแม่ โดยเฉพาะการปลดเกษียณของบิดาซึ่งเธอเองก็ได้รับผลกระทบมากที่สุดเช่นกัน

เมื่อบิดาปลดเกษียณ ดวงเพชรแทบทำใจไม่ได้กับ "...บรรยากาศและความเป็นไปในบ้าน..." ที่ "...แปรผันไปอย่างรวดเร็ว..." (111) เริ่มตั้งแต่การที่เธอไม่ได้รับความคล่องตัวสะดวกสบายเหมือนเดิมซึ่งเป็นเรื่องที่เธอไม่ได้มากที่สุด เนื่องจากอาชีพแอร์โฮสเตสของเธอ นั้น "...คือการเอาใจผู้คนร้อยแปดที่มีเงินโดยสารเครื่องบิน เมื่อกลับถึงบ้าน หล่อนจึงอยากสบาย มีผู้คนเอาใจรับใช้หล่อนเป็นการทดแทน..." (104) เมื่อความคล่องตัวสะดวกสบาย

ขาดหายไปเนื่องจากคนใช้ประจำตัวถูกปลดออก และยังได้เห็นความวุ่นวายโกลาหลภายในบ้าน
ด้วยแล้ว “บ้าน” สำหรับเธอจึงไม่น่าอยู่อีกต่อไป

เมื่อบิดามารดาเลิกร้างกัน ดวงเพชรเสียใจมาก แต่แสดงออกต่างหากกับเก็จไพฑูริย์
และพลอยพวง “ดวงเพชรไม่เคอะอะไว้วาย มีปฏิกริยาภายนอกน้อยกว่าเพื่อน หล่อนไม่แสดง
ความเสียใจเช่นเคื่องออกมาเหมือนดังพลอยพวง ไม่ไว้วายพุ่มพ่ายเหมือนเก็จ ทว่าหล่อน
เย็นชายิ่งกว่าพี่และน้อง...” (622) ความโกรธพอกับแม่ทำให้เธอไม่ยอมพบหน้าและไม่ยอมกลับ
บ้าน เมื่อลาออกจากงานก็แยกตัวออกมาอยู่ตามลำพังกับเพื่อน หากพบกันโดยบังเอิญ แม้
ภายนอกจะดู “...ยิ้มแ้มก็จริง ทว่าที่ท่าเหินห่าง” (622)

การเลิกร้างของพ่อแม่เป็นเรื่องที่ดวงเพชร “ผิดหวังและไม่คาดฝันว่ามันจะเกิดขึ้น
ได้...” (719) ดังข้อความในจดหมายที่เธอเขียนถึงราล์ฟคนรักว่า

...การแตกแยกหย่าร้างของครอบครัวคงจะเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับคุณ แต่ไม่
ใช่ฉัน ไม่ใช่ครอบครัวของฉันซึ่งอยู่กันด้วยความรักความผูกพันมานานถึง
สามสิบปี จนกระทั่งพ่อฉันปลดเกษียณ จริงอยู่ ถึงในระยะหลังฉันจะไม่ใคร่ได้
กลับบ้าน เพราะมัวแต่อยู่บนเครื่องบินและต่างประเทศ แต่ฉันก็รักและผูกพันกับ
พ่อแม่กับครอบครัวของเรา (719)

การหมดศรัทธาในชีวิตครอบครัว ทำให้ดวงเพชรปฏิเสธการแต่งงานกับคนรัก และ
ยืนยันจะทำแท้งลูกในท้อง แต่ต้องยอมจำนนกับความดื้อรั้นของเก็จไพฑูริย์ที่ขัดขวางไว้และ
ยืนยันเช่นกันว่าตนจะเลี้ยงลูกของดวงเพชรเอง

หลังคลอดเด็กหญิง ดวงเพชรกลับไปทำงานที่เดิม เธอไม่เคยเห็นเด็กหญิงอีกเลย แต่ก็รู้
ข่าวคราวของเกิดหญิงอยู่เสมอจากจดหมายของเก็จไพฑูริย์ จนกระทั่งเกิดหญิงอายุได้ขวบเศษ
ดวงเพชรมีโอกาสได้เห็นเด็กหญิงอีกครั้งขณะที่อยู่ในความดูแลของใจจันทร์กับรักษา “...ความ
น่ารักของเกิดหญิงจับใจหล่อนอย่างบอกไม่ถูก...” (654) ดวงเพชรเกิดความคิดที่จะให้เด็กหญิงได้
อยู่พร้อมหน้าพ่อแม่ลูก เพราะ “...หล่อนเริ่มรู้สึกว่ามันไม่ยุติธรรมกับเกิดหญิง ถ้าจะปล่อยให้
เกิดหญิงมีเก็จเพียงคนเดียวและเติบโตเป็นหนุ่มขึ้นโดยปราศจากพ่อคอยประคับประคอง” (654)
ดวงเพชรจึงเขียนจดหมายถึงราล์ฟ คาวแวน แจ้งให้เขารู้เรื่องลูกและความต้องการที่จะได้อยู่
พร้อมหน้ากัน ทว่ารู้ว่าราล์ฟแต่งงานมีครอบครัวไปแล้ว แต่ก่อนที่เขารู้และจะได้จัดการเรื่องใด
ต่อไป เธอก็เสียชีวิตเสียก่อนด้วยอุบัติเหตุเครื่องบินตก โดยก่อนเสียชีวิตเธอได้ทำประกันชีวิตเอาไว้
และยกผลประโยชน์ทั้งหมดให้เกิดหญิง ดวงเพชรทราบดีว่า จดหมายของเธอที่เขียนถึงราล์ฟ

ทำให้เกิดความวุ่นวายตามมา ไม่ว่าจะ เป็นความลับว่าเก็จไฟทูรย์ไม่ใช่แม่ที่แท้จริงของเถิดเทิง ต้องถูกเปิดเผย หรือความวุ่นวายจากการแย่งชิงตัวเถิดเทิงระหว่างเก็จไฟทูรย์กับอีดิธที่ต่างฝ่าย ต่างก็ต้องการได้ตัวเถิดเทิงไปเลี้ยงดูเอง ทั้งนี้ก็ด้วยความรักและความปรารถนาดีด้วยกันทั้งสอง ฝ่ายโดยมิได้คิดถึงผลประโยชน์ของเถิดเทิงที่ได้จากการทำประกันชีวิตของตัวเองเพชรเลยแม้แต่น้อย

2.6.2 ลักษณะนิสัย

ดวงเพชรหากมองโดยผิวเผินแล้ว จะมีลักษณะนิสัยคล้ายคลึงกับเก็จไฟทูรย์น้องสาวมากกว่าพลอยพวงผู้เป็นพี่สาว เห็นได้จากเมื่อพอกับแม่เล็กร้างกันนั้น พลอยพวงดูเหมือนจะเป็นผู้ที่ทำใจได้เร็วและดีกว่า ทั้งยังเข้าใจพอกับแม่มากกว่าผู้เป็นน้องทั้งสองคน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะความเป็นผู้ใหญ่ ผ่านประสบการณ์และการมีลูกมีครอบครัวเป็นของตนเองแล้ว ความกระทบกระเทือนจึงมีน้อยกว่าดวงเพชรและเก็จไฟทูรย์ซึ่งไม่เข้าใจและไม่ยอมรับและต่างก็โกรธพ่อกันจนไม่ยอมไปมาหาสู่ด้วยกันทั้งคู่

อย่างไรก็ตาม แม้ดวงเพชรและเก็จไฟทูรย์จะมีลักษณะนิสัยที่คล้ายคลึงกันตรงรักแรงเกลียดแรงเหมือนกัน แต่ทั้งสองก็มีการแสดงออกที่แตกต่างกัน เก็จไฟทูรย์นั้นจะแสดงอารมณ์และความรู้สึกออกมาตรงๆ แต่ดวงเพชรนั้นเป็นคนเก็บกดและเจ้าคิดเจ้าแค้น จึงหมัดศรัทธาต่อความรัก แม้จะปลอบใจเก็จไฟทูรย์ว่า “เรื่องมันแล้วไปแล้ว จะไปตีโพยตีพายทำไมกัน...” หรือ “...ยอมรับความจริงเสียเถอะว่าทั้งคุณพ่อกับคุณแม่เราต่างมีคนอื่นของเขาแล้ว ต่อไปชีวิตเป็นของเราเอง ไม่มีทางเสียเหมือนเมื่อก่อน...” (290) เหมือนกับเข้าใจพ่อกับแม่และทำใจได้ แต่จริงๆแล้ว ดวงเพชรไม่เคยยอมรับและไม่เคยทำใจได้ นอกจากนั้น ความสะเทือนใจของเธอ “...ปรากฏออกมาทางสีหน้าและแววตา” (272-273) ตลอดจนคำพูดที่พูดกับเก็จไฟทูรย์ว่า

“เดี๋ยวนี้ลูกมีความหมายอะไรอีกไหม คำหนึ่งก็โตแล้ว สองคำก็โตแล้ว เรากลายเป็นคนเห็นแก่ตัวถ้าพยายามยึดเหนี่ยวให้เขาอยู่ด้วยกันโดยที่เขาไม่ได้รักกันแล้ว เขาเบื่อหน่ายกันเต็มทนแล้ว”

“เดี๋ยวนี้เราก็เป็นแค่นางสาวดวงเพชรที่หมดความหมาย อยู่ที่ไหนก็หมดความหมายทั้งนั้น ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงผันแปรแค่พริบตาเดียว” (272-273)

คำพูดดังกล่าว แม้จะทำให้ดูเหมือนว่า ดวงเพชรเป็นคนใจแข็งและปลงตกกับความเปลี่ยนแปลงของพ่อแม่ แต่ก็แสดงถึงความรู้สึกอ่อนไหวปวดร้าวของเธอได้เป็นอย่างดี